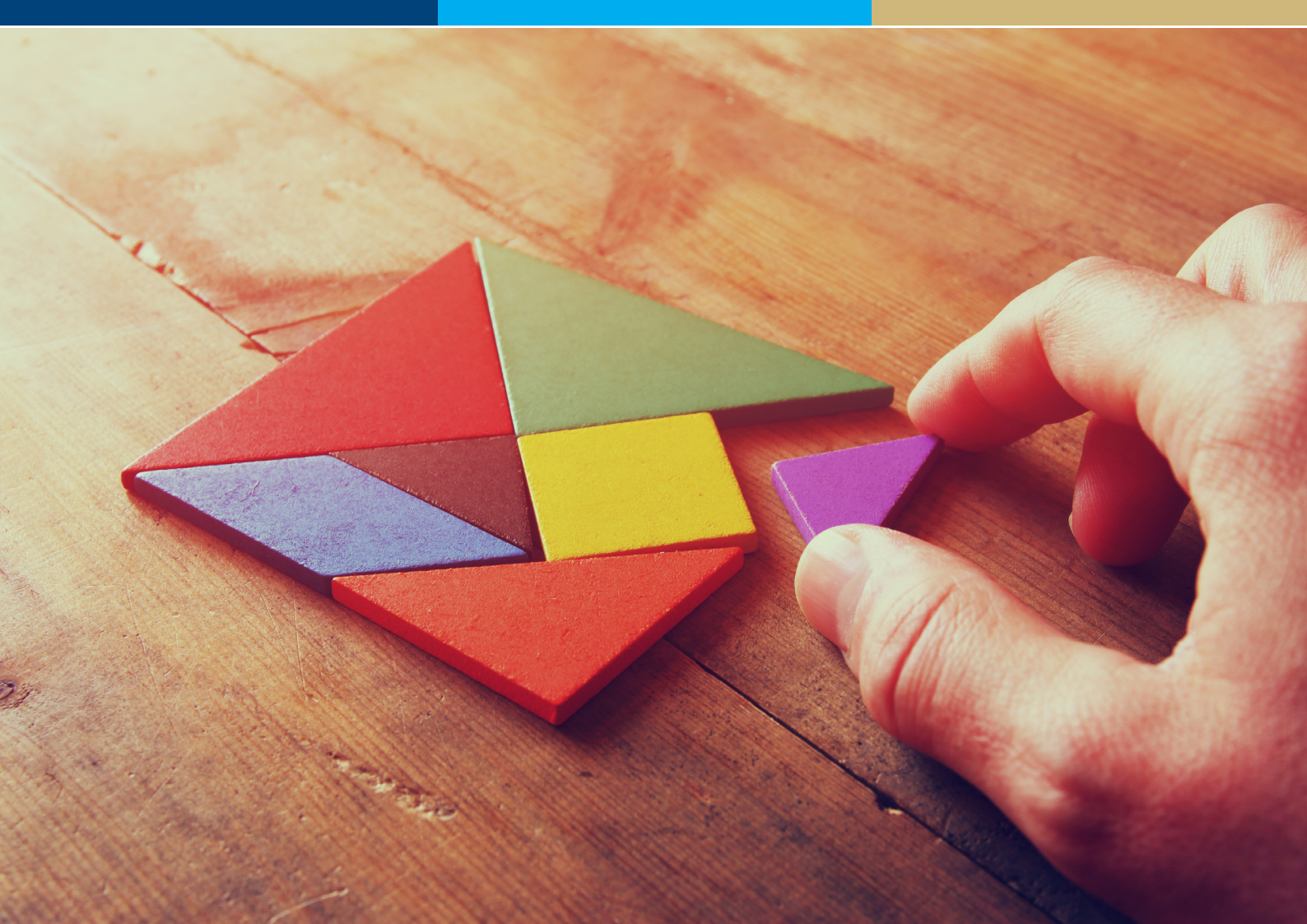

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Annemari Kuhmonen; Mirikka Pirilä; Liisa Ranta & Hanna Tuohimaa (toim.)

*Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta
oppimisympäristönä ammattikorkeakouluissa*

Kehittämässä valmennusta ja valmentamassa kehittämistä

Annemari Kuhmonen; Mirikka Pirilä; Liisa Ranta & Hanna Tuohimaa (toim.)

*Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta
oppimisympäristönä ammattikorkeakouluissa*

*Kehittämässä valmennusta
ja
valmentamassa kehittämistä*

Copyright ©tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2016

Kannen kuva: Shutterstock

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225(verkko)

ISBN 978-951-799-433-0(verkko)

Sisällysluettelo

<i>Esipuhe / Saranki-Rantakokko</i>	6
<i>Johdanto / Tuohimaa</i>	7
<i>1 TKI-toiminta oppimisympäristönä / Muurimäki & Tajala</i>	8
<i>2 Lähipäivä: Tulevaisuuden innovaatioverkostot 2030 / Tuohimaa & Ranta</i>	16
<i>3 Oppimistehtävien satoa</i>	30
<i>3.1 TKI YAMK-oppimisympäristönä / Lilja-Viherlampi</i>	31
<i>3.2 Ulkopuolista rahoitusta saavien työelämän kehittämis- hankkeiden integrointi opetukseen hoitotyön koulutusohjel- missa Kajaanin ammattikorkeakoulussa / Juntunen</i>	34
<i>3.3 Karelialan oppimis- ja palveluympäristöt / Rui</i>	36
<i>3.4 Virtuaalinen TKI-oppimisympäristö - eCaseLab / Jussila</i>	37
<i>3.5 Kaksi casea Lahden ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan ja opetuksen integraatiosta / Timonen</i>	40
<i>3.6 Poliisitoiminnan TKI-päivän suunnittelu ja toteuttaminen / Korander & Myllylä</i>	44
<i>4 TKI-osaajavalmennus oppimisympäristönä: Välähdyksiä kahdelta kierrokselta ja tuikkauk- sia tulevaan / Kuhmonen & Järvinen</i>	46
<i>Kirjoittajat</i>	51

Esipuhe

TKI-osaajavalmennus on tarkoitettu ammattikorkeakoulujen käyttöön. Valmennuksella on pyritty vastaamaan ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoimintaa koskeviin haasteisiin. Etenkin käyttäjä- ja käytäntölähtöisyys on haluttu saada näkyväksi. Sen odotetaan hyödyttävän eri yhteisöjä, yrityksiä ja asiakasryhmiä ja tuottavan uusia innovaatioita aikaisempaa nopeammin ja joustavammin.

Ammattikorkeakoulut tuottavat itse TKI-osaajavalmennuksensa. Valmennuksen sisältö muodostuu moduuleista. Valmennettavat ovat oman osaamisensa prosessoijia ja omistajia. Tuki osaamisen siirtymiselle ja levittämiseksi ammattikorkeakouluihin tapahtuu mentorien välityksellä. Erityiseksi voimavaraksi on tunnistettu TKI-osaajavalmennuksen aikana syntyneet verkostot, joiden mahdollisuuksia voidaan hyödyntää valmennuksen jälkeenkin.

TKI-osaajavalmennus ei ole perinteistä koulutusta, vaan sillä edistetään myös koko ammattikorkeakoulun TKI-osaamista. Valmennus on selkeyttänyt valmennettaville ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan kokonaisuutta ja antanut eväitä yhtenäistää käytäntöjä. Uusi käytäntö- ja käyttäjälähtöinen toimintamalli antaa ammattikorkeakouluille viitekehyksen arvioida, johtaa ja uudistaa TKI-osaamista. Siinä paneudutaan entistä enemmän myös yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja vahvistetaan niiden käsittelyä verkostona.

TKI-osaajavalmennuksessa on viritetty keskustelua TKI-osaamisesta ammattikorkeakouluissa monin keinoin: on laadittu kehittämistehtäviä, valmennettu mentoreita ja viestitty TKI-johtajaverkoston välityksellä. Silti uuden osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja uudenlaisen ajattelumallin omaksuminen vaatii vielä työtä ja osaamista. Tätä työtä jatkamme seuraavassa TKI-osaajavalmennuksessa.

Sirkka Saranki-Rantakokko, HTT
TKI-osaajavalmennuksen sisällön koordinaattori
Lapin ammattikorkeakoulu

Hanna Tuohimaa

Johdanto

Millainen on tutkimus-, kehittämis- ja innovointitoiminta oppimisympäristönä? TKI-osaajavalmennushankkeessa eri ammattikorkeakoulujen edustajat oppivat toisiltaan ja omien kehittämistehtävienensä kautta tutkimus-, kehittämis- ja innovointitoiminnasta useista eri näkökulmista. Oppimisympäristöjen näkökulmaan fokusoiti valmennuksen moduuli 5 ”TKI-toiminta oppimisympäristönä”. Vaiheistetusti verkossa työskennellen ja välillä lähipäivinä yhteen kokoontuen valmennukseen osallistunut ammattikorkeakoulujen henkilöstö työsti omaan ammattikorkeakouluunsa liittyvää kehittämistehtävää.

Tässä raportissa kuvataan TKI-osaajavalmennushankkeen moduulin 5 ”TKI-toiminta oppimisympäristönä” toteutusta ja sen puitteissa tehtyjä kehittämistehtäviä.

Raportin aluksi Riikka Muurimäki ja Beata Taijala Seinäjoen ammattikorkeakoulusta esittelevät TKI-osaajavalmennusta yleisesti sekä erityisesti moodulin 5 toteutusta. Tämän jälkeen Hanna Tuohimaa ja Liisa Ranta Laurea-ammattikorkeakoulusta kuvaavat tarkemmin yhden moodulin puitteissa toteutetun lähipäivän, tulevaisuuteen fokusoineen ”Innovointiverkostot 2030” –työpajan toteutuksen.

Moduulissa toteutetuista kehittämistehtävistä on tähän raporttiin saatu mukaan kuusi tiivistelmää. Kuvauksia on niin fyysisistä ja virtuaalisista oppimisympäristöistä kuin hankkeiden opinnollistamisesta, jo vakiintuneiden toimintatapojen edelleen kehittelystä kuin uusista avauksista.

Kokonaisuuden hallinnan kannalta toimintaa helpottavat kokonaisvaltaiset toimintamallit ja suunnitelmat, kuten Turun ammattikorkeakoulun Liisa-Maria Lilja-Viherlammen esittelemä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen suorittavien opintojen kokonaisuuden hahmottaminen sekä Anitta Juntusen esittelemä Kajaanin ammattikorkeakoulun malli hoitotyön koulutusohjelman opintojen integroimiseen työelämän kehittämishankkeisiin. Konkreettiset fyysiset oppimisympäristöt antavat hyvän pohjan kehittää uutta toimintaa, kuten Timo Ruin kehittämistehtävässä Karelia-ammattikorkeakoulussa median opetuksen monialaistamiseksi, tai Marjo Jussilan Lapin ammattikorkeakoulussa toteuttamassa virtuaalisen oppimisympäristön

kehittämistehtävässä. Anne Timosen kuvaus Lahden ammattikorkeakoulun kumppaneille järjestämistä työpaikoista ja yritysvierailuista sekä Timo Koranderin ja Markku Myllylän ideoima Poliisiammattikorkeakoulun kumppaneille järjestettävä TKI-kehittämispäivistä antavat puolestaan käytännönläheisen esimerkin siitä, miten TKI-toiminta, yhteistyöverkostot ja opiskelijoiden oppimistavoitteet linkittyvät yhteen.

Vaikka ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöt ja TKI-toimintatavat eroavat toisistaan, on kaikilla kuitenkin selkeä yhteinen tavoite; tuoda oppiminen ja hankkeet yhteen, tuoda opiskelijoille autenttisia kohtaamisia työelämän ja alueen toimijoiden kanssa ja mahdollistaa yhteinen oppiminen niin opiskelijoille, yhteistyökumppaneille kuin ammattikorkeakoulun henkilöstöllekin.

Raportin loppuksi Annemari Kuhmonen Laurea-ammattikorkeakoulusta ja Tiina Järvinen Lahden ammattikorkeakoulusta tarkastelevat TKI-osaajavalmennukseen osallistumista eri roolien kautta; valmennettavan, valmentajan ja mentorin roolien kautta.

Opiskelijapalautteiden perusteella oman ammattikorkeakoulun toimintatapojen peilaaminen muiden ammattikorkeakoulujen toimintatapoihin ja yhteinen reflektointi ovat TKI-osaajavalmennushankkeen parasta antia. Tässä raportissa kuvattujen kehittämistehtävien kautta saa pienen kurkistuksen siihen, millaisten aiheiden parissa valmennukseen osallistuneissa ammattikorkeakouluissa on tämän vuoden aikana painittu, ja miten TKI-toiminta muovautuu oppimisympäristöksi. TKI-osaajavalmennus jatkuu, samoin ammattikorkeakoulujen oma kehittämissyö. Yhteistyöverkosto kantaa eteenpäin myös tulevaisuudessa, tämän moduulin ja TKI-osaajavalmennuksen toteutuksen päättyessä.

Riikka Muurimäki & Beata Tajjala

1 TKI-TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

TKI-osaajavalmennus ammattikorkeakoulujen tukena

Uuden rahoitusmallin myötä ammattikorkeakoulujen on uudistettava TKI-toimintaansa. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on ”harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa” (Myyryläinen et al. 2014). Kaikkien ammattikorkeakoulujen yhteistoiminnalla toteutettu TKI-osaajavalmennusohjelma pyrkii edesauttamaan juuri ammattikorkeakouluja näissä tavoitteissa uudistaa koulutuksen lisäksi myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaansa ja siten ottamaan oman roolinsa Suomen innovaatiojärjestelmässä. Tavoitteena on parantaa ammattikorkeakoulujen käytäntölähtöisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan valmiuksia ja vaikuttavuutta, vahvistaa TKI-osaamista sekä lisätä kansallista ja kansainvälistä TKI-toimintaa. Hyvästä TKI-osaamisesta hyötyvät valmennukseen osallistujat, ammattikorkeakoulut sekä ammattikorkeakouluverkosto, mutta myös yhteistyökumppanit, joista keskeisiä ovat kasvuhakuiset kansainvälistyvät pk-yritykset sekä julkisten palveluiden järjestäjät. (Saranki-Rantakokko & Lahti, 2014). Tämä edellyttää innovatiivisuutta ammattikorkeakoulujen omissa toimintatavoissa, johtamisessa sekä organisoitumisessa (Hakala 2014).

TKI-osaajavalmennus on toteutettu kahtena peräkkäisenä syklinä vuosina 2014–2015. Siihen on ollut mahdollisuus osallistua 1–2 henkilöllä kustakin ammattikorkeakoulusta. Koulutus on tarkoitettu TKI-toiminnassa olevalle tai

siihen pyrkivälle opetushenkilöstölle ja muulle henkilöstölle ammattikorkeakouluissa. Tällaista henkilöstöä on tällä hetkellä ammattikorkeakouluissa noin 6000. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa kaikilla TKI-toimintaan osallistuvilla on kyseinen pätevyys. (Saranki-Rantakokko & Lahti 2014.)

TKI-osaajavalmennus on 30 opintopisteen laajuinen monimuotokoulutus, joka muodostuu osallistujan valitsemista moduuleista. Moduulit ovat joko 5 tai 10 opintopisteen laajuisia.

Moduuleja koulutukseen on kuulunut kahdeksan:

1. Innovaatio boot camp: kysyntä ja käyttäjälähtöinen TKI-toiminta
2. Asiakkuudet ja verkostot
3. Palveluliiketoiminta
4. TKI-menettelyt ja projektitoiminta
5. TKI-toiminta oppimisympäristönä
6. Osaamisen ja tulosten siirtäminen käytäntöön
7. Johtaminen
8. Erikoistumismoduuli

Moduulit toteutuvat ammattikorkeakoulujen verkostossa. Moduulien suunnitelmat ja toteutukset jalostuvat käyttäjien, vastaanottajien ja suunnittelijoiden tekemien palautteiden perusteella (Aho et al. 2008; OKM & TEM 2012). Kullekin moduulille on nimetty vähintään yksi moduulista vastuussa oleva ammattikorkeakoulu. Lisäksi moduulituotantoon osallistuu ns. kumppaniammattikorkeakouluja. Melkein

kaikissa moduuleissa on lähitapaamisia, mutta verkko-opetusta on pyritty tukemaan ja käyttämään huomattavasti. (Saranki-Rantakokko & Lahti 2014.) Moduulivastaavat ovat kokoontuneet kuukausittain moduulivastaavien kokouksiin suunnittelemaan ja koordinoimaan moduulien sisältöä ja kokonaisuuksia. Kokoukset on järjestetty joko verkkokokouksina tai moduulien lähipäivien yhteydessä eri puolilla Suomea.

Kunkin moduulin oppimistehtävässä käsitellään osallistujan ammattikorkeakoulunsa kanssa sopimaa kehittämissuhteita. Moduulit arvioidaan kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti. TKI-osajavalmennuksessa korostuu valmennettavan keskeinen rooli. Valmennus yhdistyy valmennettavien taustayhteisöihin, ja moduuleissa saadun tiedon tulisi tukea kehittämistehtävän edistymistä. Toisaalta valmennus kiinnittyy moduulikohtaiseen ryhmän ja vertais-tuen hyödyntämiseen, jota suunnitelmallisesti kannustetaan (vrt. Parpei 2006; Salomaa 2007). Keskustelu on monialaista pikemmin kuin koulutus- tai ammattialakohtaista. TKI-valmennuksessa tiedollisen annin ja verkostoitumisen lisäksi valmennettavat saavat harjoitusta hankkeiden toteuttamis- ja työtapoihin. He päteväytyvät myös TKI-prosessien johtamisessa ja ohjauksessa sekä arvioinnissa. (Saranki-Rantakokko & Lahti 2014.)

Moduuli 5 - TKI-toiminta oppimisympäristönä

Moduuli 5:n - TKI-toiminta oppimisympäristöä - ensimmäinen toteutuskerta vuonna 2014 oli luonteeltaan kokeiluvaihe ja toinen toteutus vuonna 2015 vakiintumisvaihe. (Haaga-Helia 2014 ja Lapin amk 2014).

Tämä artikkeli käsittelee moduuli 5:n vakiinnuttamisvaihetta, joskin moduulin pedagoginen pohja ja monet menetellytavat luotiin jo kokeiluvaiheessa. Moduulin vetovastuussa ovat olleet Laurea-ammattikorkeakoulu ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kokeiluvaiheessa päävastuu oli Laurealla ja vakiinnuttamisessa SeAMK:lla. Sekä vuoden 2014 että 2015 toteutuksesta vastasivat SeAMK:lta moduulivastaavana Riikka Muurimäki sekä toteuttajina Beata Taijala ja Heli Simon. Laurealta vuoden 2014 toteutuksesta vastasi Teemu Ylikoski ja vuoden 2015 toteutuksesta moduulivastaavana Annemari Kuhmonen sekä toteuttajina Liisa Ranta ja Hanna Tuohimaa. Vuonna 2015 mukana oli myös Laurean opiskelijoita moduulin tulevaisuusteemaisen lähipäivän suunnittelussa ja toteutuksessa.

Moduuli 5 on tehnyt yhteistyötä Moduuli 4:n, TKI-menettämät ja projektitoiminta, kanssa päällekkäisyyksien karsimiseksi sekä Moduuli 7:n kanssa palautteen pohjalta saaduista

kommenteista lisätä johtamisen käsitteistöä eri moduuleihin. Moduuli 5:n sisäiset palaverit on kaikki pidetty verkossa Adobe Connect -yhteyksillä. Palavereissa on tehty työnjakoa koskevat suunnitelmat ja niitä on päivitetty Moduulin edessä. Myös oppimisalusta Moodlea on päivitetty ja jokaisen valmennettavan edistymistä seurattu.

Moduuli 5:een, TKI-toiminta oppimisympäristönä, on osallistunut valmennettavia 19:stä eri korkeakoulusta: LAMK:sta ja Polamk:sta osallistujia on ollut kolme (3), Lapin AMK, Laurea, Karelia, HAMK ja Savonia ovat lähettäneet valmennukseen kaksi (2) osallistujaa/amk. Metropolia, Saimaan amk, MAMK, TAMK, Arcada, SeAMK, Kyamk, Diak, Haaga-Helia, Turun AMK, JAMK ja KAMK ovat osallistuneet yhden valmennettavan voimin. Osallistujat olivat ensimmäisellä toteutuskerralla taustoiltaan mm. lehtoreita, projektipäälliköitä, TKI-johtajia ja -koordinaattoreita, yliopettajia ja tutkimuspäälliköitä. Toisella toteutuskerralla osallistujat olivat pääosin lehtoreita ja yliopettajia, mutta mukana oli myös projektipäälliköitä ja yksi tutkimuspäällikkö.

Moduuli 5 käsittelee TKI-toimintaa oppimisympäristönä. Moduulin tavoitteissa todetaan, että moduuliin osallistuva osaa integroida TKI-toimintaa opetukseen ja kehittää uudenlaisia tapoja integroida opetusta ja TKI-työtä. Lisäksi osallistuja tuntee ammattikorkeakoulujen hyviä ja olemassa olevia TKI-työn ja opetuksen integrointikäytäntöjä ja -menetelmiä. Hän osaa analysoida TKI-oppimisympäristöjä, käytäntöjä ja menetelmiä sekä pystyy kehittämään ja hyödyntämään oppimisympäristöjä oman ammattikorkeakoulunsa näkökulmasta myös TKI:n ja opetuksen integraatiossa.

Pedagoginen tausta

Moduuli 5 toteutettiin sulautuvan opetuksen menetelmin (blended learning). Charles R. Graham (2005, 5) on määrittänyt, että blended learning on lähiopetuksen ja verkkovälitteisen opetuksen yhdistelmä, jossa yhdistetään kaksi erillään olevaa opetus- ja vuorovaikutustapaa. Sulautuva opetus ei ole pedagoginen muutos, vaan enemmänkin opetus- ja vuorovaikutuskulttuurinen muutos (Helsingin yliopisto). Ross & Gage (2006, 155) toteavat sulautuvassa opetuksessa pyrkimyksenä olevan, etteivät opiskelijat ole vain yhden vuorovaikutuskanavan varassa. Sulautuvassa opetuksessa hyödynnetään verkon vuorovaikutteisia ja opiskelijalähtöisiä oppimismuotoja sekä yhteisöllisiä verkkokeskusteluja. Sulautuvalla opetuksella voidaan tukea yhteistoiminnallista oppimista, vuorovaikutusta sekä opiskelijan itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta ja siinä voidaan hyödyntää vertaisoppimista ja vertaispalautetta. (Helsingin yliopisto).

Osguthorpen ja Grahamin (2003) mukaan on olemassa ainakin kolme tekijää, joita voisi käyttää sulautuvaan oppimismenetelmään pohjautuvalla kurssilla. Nämä ovat:

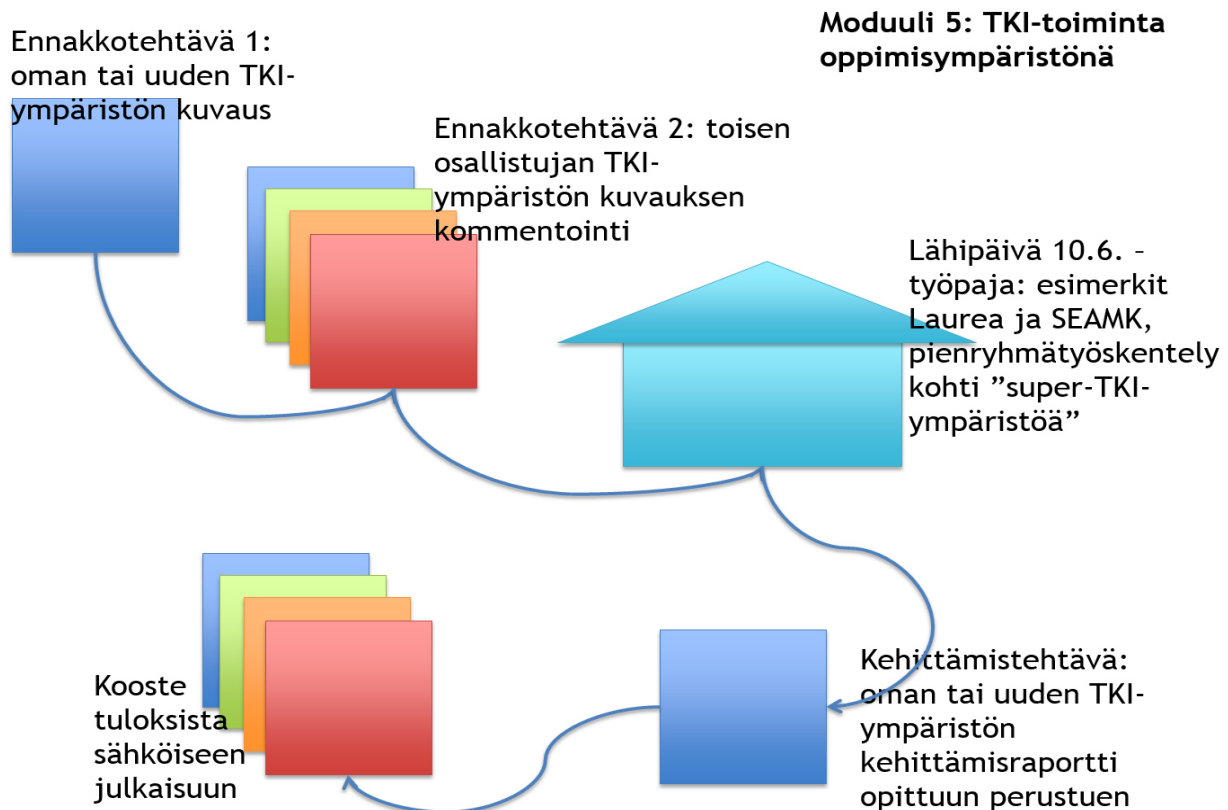
- kontaktiopetuksessa ja verkossa suoritettavat oppimistehtävät
- kontaktiopetuksessa ja verkossa vuorovaikuttavat opiskelijat
- kontaktiopetuksessa ja verkossa vuorovaikuttavat ohjaajat/opettajat

Vertaisoppimisen lähtökohtana on ajatus, että jokaisella on jotakin kiinnostavaa opetettavaa toiselle. Kun vertaiset kohtaavat, opettajan ja oppilaan roolit hämärtyvät; oppijat ovat vastavuoroisessa suhteessa toisiinsa ja kaikki oppivat toinen toisiltaan ja yhteisöltä. Opettaja tukee oppimista fasilitaattorin roolissa. Verkossa tapahtuva ja teknologian avulla tuettu opetus voi kuitenkin edesauttaa myös epämuodollisempaa, vertaisten välillä tapahtuvaa oppimista. Verkko mahdollistaa omaehtoisen oppimisen ilman virallista reittiä ja tuo muut oppijat, vertaiset, lähelle. Tyypillistä ja tarpeellista vertaisoppimiselle on osallistujien aktiivisuus, sitoutuminen oppimiseen sekä vuorovaikutus ja keskustelu oppimistilanteessa. (Poutanen et al. 2013.)

Moduuli 5:n toteutus

Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Laurea-ammattikorkeakoulu ovat vastanneet molemmissa TKI-osaajavalmennustoteutuksissa Moduuli 5:n, TKI-toiminta oppimisympäristönä, suunnittelusta ja toteutuksesta yhdessä. Kumppaneiksi oli alun perin suunniteltu myös Turun AMK, HUMAK, VAMK sekä KYAMK, mutta tämä yhteistyö ei ole toteutunut. Moduuli 5 on ollut molempina vuosina 5 opintopisteen laajuinen. Vuoden 2014 toteutuksessa Moduuli 5:n suoritti 14 valmennettavaa ja vuonna 2015 suorittaneita oli 15.

Moduuli 5 toteutettiin vuonna 2014 pääosin verkossa (Moodle-oppimisympäristössä), mutta sisälsi myös yhden lähiopetuspäivän, joka toteutettiin Laurean Lohjan kampuksella. Ensimmäisen toteutuksen palautteiden pohjalta päädyttiin ottamaan vuoden 2015 toteutukseen mukaan myös toinen lähiopetuspäivä. Valmennettavien mielestä verkostoitumistilaisuuksia oli liian vähän ja lähiopetuksen lisääminen katsottiin näin tarpeelliseksi. Moduuli 5:n toinen toteutus aloitettiin toukokuun alussa 2015 verkossa (Moodle) ja ensimmäinen lähiopetuspäivä toteutettiin Seinäjoella kesäkuussa. Heinäkuu pyhitettiin lomakuukaudeksi. Elokuussa jatkettiin verkkotapaamisella ja syyskuussa järjestettiin Espoossa toinen lähiopetuspäivä. Opintojakson virallinen päättämispäivä oli 30.9.2015, mutta käytännössä opiskelijoiden oppimistehtäviä otettiin vastaan vielä marraskuunkin

Kuva 1 Kokeiluvaiheen toteutuksen periaatekuva

puolella. Kaikki moduuliin osallistuneet 15 valmennettavaa myös suorittivat moduulin hyväksytysti. Opiskelijoiden Moduuli 5:n oppimistehtävät pyrittiin linkittämään Moduuli 1:een, Innovaatio boot camp: kysyntä ja käyttäjälähtöinen TKI-toiminta, ja samalla koko valmennuksen isompaan kehittämistehtävään. Moduuli 5:n oppimistehtävän toimeksianto oli seuraava: "Miten kehittäisit ammattikorkeakoulu TKI-oppimisympäristöä? Millainen pedagoginen malli on TKI-oppimisympäristösi taustalla? Hyödynnä kehittämissuosituksessasi valmennettavakollegojesi moduulin aikana esittelemiä hyviä käytänteitä, lähipäivien antia ja kirjallisuutta, esimerkiksi oman oppilaitoksen raportteja tai tutkimuksia oppimisympäristön kehittämisestä." Kehittämissuosituksen muoto oli vapaa eli se sai olla video, poster, Prezi tms. Tähän julkaisuun on koottu kaikkien niiden oppimistehtävät, jotka halusivat työnsä julkaistavaksi.

Vuoden 2014 toteutus oli ns. kokeiluvaihe ja moduulia johdettiin pääasiassa Laurea Teemu Ylikosken johdolla. Moduuli piti sisällään yhden lähiopetuspäivän ja muuten se toteutettiin verkossa (Moodle). Vuoden 2014 toteutuksen periaate esitettiin kuvassa 1.

Laurea ja SeAMK suunnittelivat vuoden 2015 toteutuksen yhdessä pohjaten edellisen vuoden palautteisiin. Kehityskohteena oli verkko-oppimisympäristön parempi

hyödyntäminen sekä verkostoitumisen tukeminen. Verkkoympäristönä oli Moodle, jonka ominaisuuksien käyttöä pyrittiin parantamaan. Lisäksi pidettiin useita Adobe Connect -tapaamisia, joihin valmennettavat saivat osallistua. Tämän tarkoituksena oli osaltaan myös edistää verkostoitumista ja tukea vertaispalautteen hyödyntämistä. Samaa tavoitetta osaltaan palveli myös toisen lähipäivän lisääminen moduuliin. Lähiopetuspäiviä pyrittiin myös hyödyntämään paremmin tekemällä niistä enemmän valmennettavia aktivoivia. Ensimmäisen toteutuksen pohjalta tiedettiin myös, että oppimiseen ja opetukseen liittyvä terminologia ei ole kaikille entuudestaan tuttua, tätä tukevaa ja selittävää materiaalia lisättiin Moodleen. Vuoden 2015 toteutuksen periaate käy ilmi kuvasta 2.

Toteutuksen haasteena suunnitteluvaiheessa oli moduulin sijoittuminen kesän molemmiin puoliin. Ajankohtaa ei voitu muuttaa muista moduuleista johtuen. Päätettiin jakaa toteutus kahteen päivän mittaiseen lähijaksoon ja niiden väliin sijoittuviin verkkotapaamisiin ja -tehtäviin.

Moduuli alkoi ennakkotehtävä 1 a:lla, jossa opiskelijaa pyydettiin esittelemään itsensä Moodlen keskustelualueella. Tämä toimi pohjana seuraavalla viikolla toteutetulle AC-verkkotapaamiselle, jossa jokainen esitteli itsensä lyhyesti ja kertoi samalla kehittämistehtävästään.

Kuva 2: Vakiinnuttamisvaiheen toteutuksen periaatekuva

Verkkotapaamisessa ryhmä jaettiin kahteen pienryhmään, joissa lähdettiin työstämään ennakkotehtävä 1 b:tä. Tässä tehtävässä piti tutustua ja reflektoida kahta kuudesta tarjolla olleesta TKI:n ja opetuksen integrointicasesta. Tulokset palauttaa keskustelualueella. Verkkotapaamisesta poissaolleet pyydettiin toimittamaan video- tms. esittelynsä Moodleen.

Ennakkotehtävä 2:n tarkoituksena oli pohjustaa lähipäivää sekä ennen kaikkea orientoida opiskelijaa kohti moduulin lopullista oppimistehtävää. Ennakkotehtävä 2:ssa opiskelijaa pyydettiin tutustumaan oman organisaationsa toimintaan ja etsimään sieltä TKI:tä ja oppimista yhdistävä case. Casen sai esitellä maksimissaan yhdellä A4:llä, jonka esitysmuoto oli vapaa (piirros, teksti, dia, mind map...). Edelleen opiskelijan tuli pohtia myös löytyykö casen taustalta jokin pedagoginen malli (projektioppiminen, PBL, flipped learning tmv.). Tämä oli mahdollista ja jopa toivottavaa integroida osaksi lopullista oppimistehtävää. Casen näkökulma sai olla joko TKI:n integrointi opetukseen tai päinvastoin. Ensimmäinen lähiopetuspäivä pidettiin Seinäjoella kesäkuun alussa. Lähipäivä aloitettiin ”projektijohtamisen jumballa”, jossa pyrittiin avaamaan erilaisuuden voimaa ja haasteita. Tämän jälkeen osallistujat käsitelivät pienryhmissä ennakkotehtävää 2. Ideana oli löytää jokaisesta esityksestä PMI-tekniikan mukaisesti positiivista, negatiivista ja muuten vain mielenkiintoista. Aamupäivällä pienryhmissä työskytetyt asiat esiteltiin koko ryhmälle iltapäivällä. Lähiopetuspäivien materiaali koottiin yhteisesti pilvipalveluun, josta ne ovat hyödynnettävissä myös myöhemmin. Lähipäivä päättyi moduulin oppimistehtävän antoon.

Oppimistehtävässä pyydettiin miettimään, miten osallistujat voisi kehittää oman ammattikorkeakoulunsa TKI-oppimisympäristöä ja millainen pedagoginen malli on tämän TKI-oppimisympäristön taustalla. Tehtävässä pyydettiin hyödyntämään valmennettavakollegojen moduulin aikana esittelemiä hyviä käytänteitä, lähipäivien antia sekä kirjallisuutta. Hyväksytyltä suorituksesta edellytettiin lisäksi, että valmennettava tutustui muiden esityksiin ja kommentoi vähintään hänelle opponaitavaksi osoitettua esitystä. Nämä vertaispalautteet osoittautuivatkin erittäin tärkeiksi ja kehittäviksi. Osa oppimistehtävistä on koottu myös tähän julkaisuun.

Moduuli 5:en oppimistehtävien aiheina olivat mm.

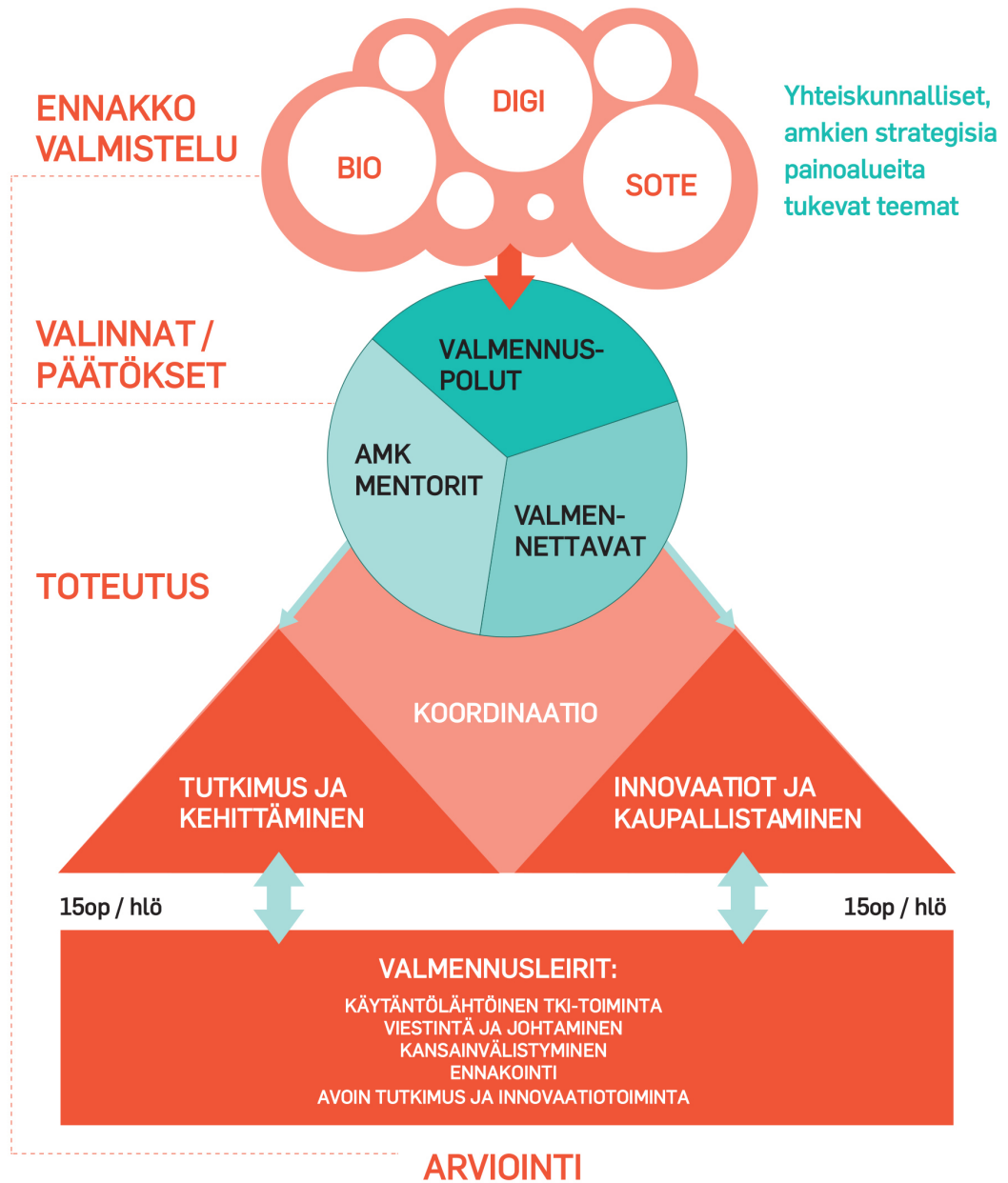
- TKI-toiminta opetuksessa; ammattikorkeakoulun, toisen asteen koulutuksen ja elinkeinoelämän kohtaaminen sekä hankkeen integroituminen opetuksen kehittämiseen
- TKI-päivän suunnittelu ja toteuttaminen
- TKI YAMK-oppimisympäristönä uusissa YAMK-koulutuksissa

- Käänteinen oppiminen liiketalouden ylempien amk-tutkintojen yhtenä aikuispedagogisena menetelmänä
- Virtuaalinen TKI-oppimisympäristö
- Työelämäläheisyys ja -lähtöisyys läpi opintojen
- Miten kehittäisin ammattikorkeakoulun TKI-ympäristöä?
- Hanketoiminta oppimisympäristönä hoitotyön koulutusohjelmissa ammattikorkeakoulussa
- Opiskelijoiden moniammatillinen hanketyö
- Maaseudun kehittämisen tutkinto-ohjelma; Agrologi ylempi AMK
- Työelämälähtöinen projektioppimismalli
- TKI-toiminnan ja opiskelijoiden opinnäytetyöpolun yhdistäminen
- Rakennuslaboratorio TKI-oppimisympäristönä
- TKI-oppimisympäristön kehittäminen

Kesän jälkeen toteutettiin verkkotapaaminen. Tämän tarkoituksena oli osaltaan herätellä osallistujia loman jälkeen, mutta myös jatkotyöstää oppimistehtävää. Verkkotapaamisen tehtävänä olikin muodostaa mind map lopullisesta oppimistehtävästä.

Pääkaupunkiseudulla toteutetulle toiselle lähiopetuspäivälle mukaan haluttiin myös yhteistyökumppaneita, joten päivä toteutettiin avoimena työpajana. Työpajaan kutsuttiin nykyisiä ja potentiaalisia ammattikorkeakoulujen yhteistyökumppaneita julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Päivän teemaksi valittiin tulevaisuus, yhteistyö ja innovointiverkostot vuoteen 2030. Päivä aloitettiin yleisellä tulevaisuuden tarkastelulla, mistä siirryttiin tarkastelemaan erilaisia yhteistyön muotoja. Vasta päivän lopuksi palattiin varsinaiseen moduulin teemaan, oppimisympäristöihin ja opintojen integrointiin osaksi yhteistyön tekemisen tapoja. Päivän tarkoituksena oli avata näkymiä tulevaisuuteen koulutukseen osallistuvien omien kehittämistehtävien tueksi. Ajatus oli, että koska tulevaisuutta ei voi varmasti tietää, on tärkeä tarkastella erilaisia vaihtoehtoja ja miettiä omien toimintatapojen joustomahdollisuuksia. Työpajan toteutusta tarkastellaan tarkemmin tämän raportin luvussa 2.

Toisen lähipäivän jälkeen jäljellä oli moduulin lopullisen oppimistehtävän palautus. Oli tarkoitus, että osallistujat työskytävät tehtävää koko moduulin ajan ja ennakkotehtävät, lähipäivät ja verkkotapaamiset auttavat tehtävän teossa. Alkuperäinen aikataulu, jonka mukaan tehtävät olisi palautettu syyskuun loppuun mennessä, meni osittain uusiksi mm. ulkomaanekskursioiden vuoksi. Kaikkiaan aikataulu venyi noin kuukauden, ja arvioinnit saatiin päätökseen joulukuun alkuun mennessä.

Kuva 3: Käytäntö- ja käyttäjälähtöinen TKI-osaaminen

Johtopäätökset ja palaute

TKI-osaaja- ja valmennuksen kaksi toteutusta on nyt onnistuneesti takana ja Moduuli 5:een osallistuneet ovat saaneet hyväksytyt arvioinnit ja palautteet suorituksistaan. Kahden toteutuksen ja palautteiden jälkeen ollaan taas viisaampia toteuttamaan valmennuksen seuraava kierros. Tässä artikkelissa tarkasteltu vakiinnuttamiskierros vaikuttaa pääosin onnistuneelta. Opiskelijapalaute oli rohkaisevaa ja pääosin positiivista.

Suunnitelmissa on jatkaa Moduuli 5:en tuotantoa Laurean ja SeAMK:n yhteistyönä ja painottaa toteutus pääosin verkkoon. Näiden kahden toteutuksen innoittamina voidaan interaktiivinen ja opiskelijaa aktivoiva verkkototeutus tuottaa ilman lähiopetuspäiviäkin. Toki se vaatii ohjaavilta opettajilta ja moduulivastaavalta yhä enemmän ohjauksellista otetta moduulin tuottamiseen ja valmennettavien tukemiseen. Sulautuva opetus soveltuu hyvin TKI-osaaja- ja valmennuksen pedagogiikaksi, kunhan koko valmennusohjelmassa säilytetään tarpeellinen määrä lähiopetuspäiviä verkostoitumisen mahdollistamiseksi. Vertaisoppiminen ja vertaispalaute ovat osoittaneet tärkeytensä oppimisprosessissa, joten niitä hyödynnetään moduulissa jatkossakin.

Käytäntö- ja käyttäjälähtöinen TKI-osaaja- ja valmennus jatkossa

TKI-osaaja- ja valmennushankkeen puitteissa on suunniteltu TKI-osaaja- ja valmennuksen toimintamalli tulevaisuuden toteutuksia varten. Alla olevassa kuviossa on esitetty kahden edellisen valmennuksen perusteella syntynyt toimintamalli. Sen nimeksi on annettu Käytäntö- ja käyttäjälähtöinen TKI-osaaminen. Esitetyssä toimintamallissa kuvataan valmennuksen eteneminen ennakoivasta arvioinnista arviointiin. Valmennuksen suunnittelua varten luodaan yhteiskunnallisia ja ajankohtaisia teemoja käsittelevä keskustelualusta Internetiin.

Moduulit yhdistetään kahdeksi pääteemaksi, jotka ovat Tutkimus ja kehittäminen sekä Innovaatiotoiminta ja kaupallistaminen. Tutkimus ja kehittäminen pääteema pitää sisällään vuosien 2014-2015 moduulit 4-5 eli TKI-menetelmät ja projektitoiminta sekä TKI-toiminta oppimisympäristönä. Innovaatiotoiminta ja kaupallistaminen pääteema taas pitää sisällään moduulit Asiakkuudet ja verkostot, Osaamisen ja tulosten siirtäminen käytäntöön sekä Palveluliiketoiminta. Boot Campit tukevat valmennettavien verkostoitumista ja niiden sisällöt vahvistavat pääteemoja. Koordinaatio käsittelee Boot Campien toteutuksen, verkko- ja ympäristön tarjoamisen ja opiskelijahallinnan. Yksi ammattikorkeakoulu hoitaa tämän koordinoinnin.

Lähteet

- Aho, E. et al. 2008, Kansallinen innovaatiostrategia 2008. Esitys kansalliseksi innovaatiostrategiaksi Työ- ja elinkeinoministeriölle 12.6.2008. Lainattu: 16.12.2015. Saatavilla: https://www.tem.fi/files/19704/Kansallinen_innovaatiostrategia_12062008.pdf
- Graham, C. R. 2005. Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, and Future Directions. Teoksessa C.J. Bonk & C. H. Graham (toim). The Handbook of Blended Learning – Global perspectives, local designs. San Francisco, Pfeiffer.
- Haaga-Helia 2014. TKI-osaajavalmennus. Kotisivu. Lainattu 11.12.2015. Saatavissa: <http://tkiosaajavalmennus.fi/>
- Hakala, M. 2014. From The Bottom Up – Quo Vadis AMK TKI? AMK-lehti/Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, No 2.
- Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Kotisivu. Lainattu 16.12.2015. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/valtiotieteellinen/opkeh/sulautuvaopetus.html>
- Lapin amk 2014. TKI-osaajavalmennus. Blogisivu. Lainattu 11.12.2015. Saatavissa: <http://some.lappia.fi/blogs/tkiosaajavalmennus/mista-on-kyse/>
- Osguthorpe, R. T. & Graham, C. R. 2003. Blended learning systems: Definitions and directions. Quarterly Review of Distance Education, 4(3), 227-234.
- Myrskyläinen, H., Puhakka-Tarvainen, H., Puurtinen, H-G., Oksanen, J. & Lehto, V. 2014. Uudistavat ammattikorkeakoulut. AMK-lehti/Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, No 4.
- Poutanen, P., Laaksonen, S-M., Parviainen, O. & Tiuraniemi, T. 2013. Vertaisoppiminen – yliopisto-opetuksen tulevaisuuden paradigma? Verkkojulkaisu. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellisen tiedekunnan opetuksen kehittämisspalvelut. Joutsenvirta, T. & Myrsky, L. (toim.) 2013. Sulautuvaa opetusta ja oppimista - luokkahuoneista verkkoon. Lainattu 10.12.2015. Saatavilla: <http://www.helsinki.fi/valtiotieteellinen/julkaisut/sulop2013.pdf>
- Puhakka-Tarvainen, H. & Pekkarinen, E. 2015. TKI-osaajavalmennus. Kokemuksia ja tuloksia. Seminaariesitys Liikeseminaarissa 10.11.2015 Mikkelissä. Saatavissa: http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/25124_TKI-osaajavalmennus_pekkarinenpuhakka.pdf
- Ross, B. & Gage K. 2006. Global perspectives on blending learning: Insight from WebCT and our Customers in higher education. Teoksessa T. Bonk, C. J. & Graham, C. R. (toim.). (2006) The handbook of blended learning: global perspectives, local design. (s.155-168). San Francisco: Pfeiffer.
- Saranki-Rantakokko, S. & Lahti, P. 2014. Ammattikorkeakoulut vahvistavat ja profiloivat TKI-osaamistaan. AMK-lehti/Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, No 2.

Hanna Tuohimaa & Liisa Ranta

2 LÄHIPÄIVÄ: TULEVAISUUDEN INNOVAATIOVERKOSTOT 2030

Lähipäivän tavoitteet ja toteutus

TKI-osaajavalmennushankkeen moduulissa 5 “TKI-toiminta oppimisympäristönä” järjestettiin syyskuussa 2015 ennakkointiteemainen lähiopetuspäivä. Päivä toteutettiin avoimena työpajana, johon kutsuttiin moduulin valmennettavien lisäksi mukaan ammattikorkeakoulujen nykyisiä ja tulevia yhteistyökumppaneita niin julkiselta, yksityiseltä kuin kolmanneltakin sektorilta. Päivän tavoitteena oli synnyttää vuoropuhelua ja yhteisesti tarkastella tulevaisuutta vuoteen 2030 erityisesti yhteistyön näkökulmasta; millaisia ovat tulevaisuuden innovointiverkostot. Oppimisympäristöjen tarkastelu jätettiin tarkoituksella päivän toteutuksessa sivujuonteeksi, johon palattiin vasta päivän lopussa. Ajatuksena oli tarjota valmennukseen osallistuville monipuolisesti näkymiä tulevaisuuden tukemaan omia kehittämistehtäviä mutta tarjota kiinnostavaa ajateltavaa myös ulkopuolisille osallistujille.

Päivään ilmoittautui kolmisenkymmentä osallistujaa. Valtaosa ilmoittautuneista edusti TKI-osaajahankkeeseen osallistuvia ammattikorkeakouluja, mutta joukossa oli myös muita eri sektoreiden toimijoita. Päivä toteutettiin Aalto-yliopiston Design Factoryn tiloissa Espoossa.

Apuna päivän toteutuksessa olivat Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat. Laurean kehittämisspohjaisen oppimisen malli (LbD) mahdollistaa opiskelijoiden oppimisen luovassa ja ainutlaatuisessa oppimisympäristössä (Niinistö-Sivuranta et al. 2015). Tämä työpajapäivän järjestäminen ja sen toteutukseen osallistuminen olivat opiskelijoille sekä tulevaisuusosaamista että työelämän muuttuvia osaamistaitoja mahdollistava ja kehittävä oppimiskokemus aidossa

hankeympäristössä. Opiskelijat keräsivät taustatietoa päivän toteutukseen, lämmittelivät osallistujat päivän aiheeseen omalla esityksellään, toimivat kirjureina ryhmätöissä, auttoivat valmisteluissa ja päivän käytännön järjestelyissä sekä kirjoittivat blogitekstin päivän kulusta tapahtuman jälkeen.

Työpajapäivä oli jaettu kahteen itsenäiseen osioon. Aamupäivällä tarkasteltiin vaihtoehtoisia skenaarioita eli vaihtoehtoisia tulevaisuuden kehityskulkuja vuoteen 2030 neljästä eri näkökulmasta: asiakkaiden ja markkinoiden; (suomalaisen) yhteiskunnan; teknologian ja työelämän näkökulmista. Opiskelijat ja valmistelutiimi olivat etukäteen keränneet kuhunkin teemaan tulevaisuuden kehityskulkuihin vaikuttavia muutostekijöitä, joista päivän aluksi äänestettiin osallistujien mielestä todennäköisimmät ja merkittävimmät väittämämuodossa.

Tämän jälkeen ryhmät laativat teemoissa vaihtoehtoisia skenaarioita, joita iltapäivällä hyödynnettiin. Iltapäivällä tarkasteltiin erilaisia yhteistyön muotoja laadituissa skenaarioissa. Yhteistyötä tarkasteltiin opiskelijatoimeksiantojen, yrityslähtöisten tutkimushankkeiden, alueellisten kehittämishankkeiden sekä kansainvälisten hankkeiden näkökulmasta ryhmien valitsemien esimerkkitapausten avulla. Tavoitteena oli tunnistaa skenaarioiden eroja yhteistyön tekemisen tavoissa ja tavoitteissa. Lopuksi tarkasteltiin kunkin yhteistyöesimerkin mahdollisuuksia toimia oppimisympäristönä ja pohdittiin erilaisia tapoja integroida opintoja kuhunkin yhteistyöesimerkkiin eri skenaarioissa.

Skenaarioiden laadinnassa käytettiin skenaarionelikenttämenetelmää (Meristö et al. 2000). Nelikenttämenetelmä on suunniteltu nopeaan skenaarioiden luonnosteluun. Tavoitteena on luonnostella tulevaisuuden vaihtoehtoja kahden muutostekijän avulla, hakien kärjistettyjä eroja avainmuuttujien, kehityksen liikkeellepanevien ajurien suhteen. Työpajassa oli käytettävissä taustatyönä muutostekijöistä muotoillut väittämät sekä osallistujien äänestystulos todennäköisimmistä ja merkittävimmistä väittämistä. Ryhmien oman harkinnan varaan jätettiin, halusiko ryhmä keskittyä todennäköisiin vai yllättäviin kehityskuluihin.

Skenarionelikenttämenetelmässä kahdesta keskeiseksi tulevaisuuden kehityskulkujen muotoutumisen kannalta arvioidusta muutostekijästä eli ajurista kerrallaan laaditaan nelikenttiä, joihin muodostuu neljä skenaarioruutua. Näihin skenaarioruutuihin kuvataan lyhyesti skenaarion lähtöoletukset valittujen ajurien mukaisesti. Tämän jälkeen yhteisesti pohtien syvennetään kuvausta ja määritellään, mitä skenaarion lähtöoletuksista seuraa. Näin työpajassa on nopeasti käytettävissä neljä vaihtoehtoista skenaariota eli tulevaisuuskuva.

Menetelmän etuna on sen nopeus ja helppo soveltaminen työpajaolosuhteissa. Täydellistä tulosta ei haeta. Sen sijaan, keskeisiä muutostekijöitä on mahdollista kokeilumielessä yhdistellä useammiksi nelikentiksi muutoksen liikkeellepanevia ajureita tunnistettaessa. Muutostekijöitä yhdistellessä nopeasti huomaa, syntyykö nelikenttään muutostekijöiden suhteen toisistaan luontevasti eroavia skenaarioita. Toisinaan alkuperäisen valitun muutostekijän taustalta nouseekin esiin jokin toinen, kiinnostavampi tai keskeisemmin tulevaisuuden muotoutumiseen vaikuttava muutostekijä.

Tulevaisuuskuvienv avulla voidaan havainnollistaa vaihtoehtoisien maailmojen olemassaolo, joihin omaa toimintaa voidaan peilata työpajan myöhemmissä vaiheissa. Olennaista ei siis ole, ovatko skenaariot onnistuneet kuvaamaan täydellisesti kaikki mahdolliset tai todennäköisimmät kehityskulut. Sen sijaan olennaista on, millaista keskustelua skenaarioiden pohjalta syntyy, ja herättelevätkö ne osallistujat miettimään vaihtoehtoisia tapoja toimia.

Yhdistelemällä eri nelikenttiä saadaan tarkasteluun mukaan useampia muutostekijöitä ja useampia näkökulmia ja menetelmä lähestyy Tarja Meristön kehittämää suodatinmalli-menetelmää (Meristö et al. 2002; Meristö et al. 2012). Näin pikaisia luonnosteluja on mahdollista myös systemaattisesti hyödyntää monipuolisempien tulevaisuuskuvienv laatimisen pohjana.

Tässä työpajassa menetelmää sovellettiin eri teemoja yhdistellen. Jokaisessa aamupäivän teemassa laadittiin ensin yksi tai useampi nelikenttä. Nelikentässä kuvatuista skenaarioista

vain yksi valittiin tarkempaan kuvaukseen. Purkuvaiheessa ryhmiä kehoitettiin pohtimaan muiden ryhmien laatimia nelikenttiä ja näissä käytettyjen muutostekijöiden suhdetta omaan skenaarioon. Lisäksi osallistujia kehoitettiin täydentämään skenaariokuvauksia myös muilla skenaariota tukevilla näkökulmilla. Näin ryhmän teeman mukaisesti valitut muutostekijät muodostivat skenaarion liikkeellepanevan voiman, jota muut muutostekijät täydensivät. Ryhmillä oli koko päivän ajan käytössä taustamateriaalit sekä muiden ryhmien tulokset päivää varten luodussa Google Drive -kansiossa, johon kirjureina toimineiden opiskelijoiden muistiinpanot tallennettiin aina välipurkujen yhteydessä.

Yhdessä ryhmässä oli käynnistysvaikeuksia, mutta muuten ryhmät pääsivät melko nopeasti jyvälle menetelmän käytöstä. Ryhmissä syntyi teeman mukaisia skenaariokuvauksia, joiden täydentäminen monipuolisemmiksi valitettavasti päivän tiukan aikataulun vuoksi jäi hieman kesken. Palautteiden perusteella aamupäivän osio koettiin kuitenkin ajatuksia herätteleväksi.

Iltapäivällä osallistujat jaettiin uusiin ryhmiin, joilla kullakin oli yksi yhteistyöteema käsiteltävänä. Ryhmät saivat valita, lähtevätkö liikkeelle omista yhteistyöesimerkeistään vai käyttävätkö kuvitteellista yhteistyötapausta esimerkkinä. Ryhmien tehtävänä oli ensin yleisesti kuvata yhteistyöesimerkki ja tämän jälkeen tarkastella esimerkkiä eri skenaarioissa. Tavoitteena oli siis pohtia, miten tietyn tyyppinen toimijoiden välinen yhteistyö toteutuisi erilaisissa tulevaisuuden maailmoissa.

Menetelmällisesti iltapäivän osio pohjautui visioivan konseptoinnin menetelmään (Kokko et al. 2005), jota osallistujille lyhyesti iltapäivän aluksi esiteltiin Tarja Meristön esityksessä, avaten samalla näkökulmia erilaisiin tulevaisuuksiin ja tulevaisuuden oppimisympäristöihin. Visioivassa konseptoinnissa tulevaisuuden vaihtoehtoiset skenaariot toimivat konseptien luonnostelun alustana tarjoten erilaisen pohjan ideoida tietyn teeman mukaisia tuote- tai palveluratkaisuja. Näin myös yhteistyö ja yhteistyön tekemisen muodot ovat erilaisia eri skenaarioissa, riippuen siitä, millaisia toimijoita yhteistyötä on tekemässä, millaisia ovat asiakkaat, miten työtä yleisesti tehdään ja millaisessa Suomessa kaikki tämä tapahtuu.

Iltapäivällä ryhmätöissä hyödynnettiin sekä olemassa olevia että kuviteltuja yhteistyöesimerkkejä. Osalle ryhmistä yhteistyöesimerkin siirtäminen skenaariosta toiseen oli haastavaa, mikä vaikeutti myös opintojen integroinnin erojen pohtimista. Toisaalta skenaarioiden viimeistelemättömyys saattoi osaltaan hankaloittaa niiden hyödyntämistä. Näin iltapäivän yhteenveto-osiossa ei päästy kovin pitkälle pureutumaan skenaarioiden eroihin.

Päivä palautekyselyyn vastasi 12 osallistujaa. Palautteiden perusteella päivän toteutus onnistui antamaan osallistujille uutta ajateltavaa ja käsittelemään ajankohtaisia aiheita. Toteutustavan mukaisesti osallistujat kokivat, että heidän näkemyksilleen oli päivässä hyvin tilaa. Sen sijaan päivän tavoitteet jäivät monelle epäselväksi, eikä myöskään ryhmätöiden ohjeistuksia ollut kaikkien mielestä helppo seurata.

Päivästä arveltiin olevan hyötyä omassa työssä erityisesti vastaavatyötyyppisten tulevaisuustarkasteluiden toteuttamisessa opiskelijoiden kanssa. Aamupäivän toteutus tuntui olleen osallistujille antoisampi kuin iltapäivä. Jatkossa päivä kannattaisikin toteuttaa kahdessa osassa. Näin skenaarioiden työstölle jäisi enemmän aikaa ja virkeällä mielellä myös varsinaisesti yhteistyömuotojen tarkastelusta saataisi varmasti enemmän irti.

Seuraavissa alaluvuissa on esitelty käytetyt taustamuuttujat sekä työpäiväpäivän tulokset, aamupäivällä luodut skenaariot sekä iltapäivän yhteistyöesimerkit skenaariokohtaisine tarkasteluineen. Loppuluvussa on myös palattu opintokokonaisuuden varsinaiseen teemaan, eli oppimisympäristöihin ja oppimisen integroimiseen eri yhteistyömuodoissa ja eri skenaarioiden kuvaamisessa maailmoissa.

Käytetyt taustamuuttujat

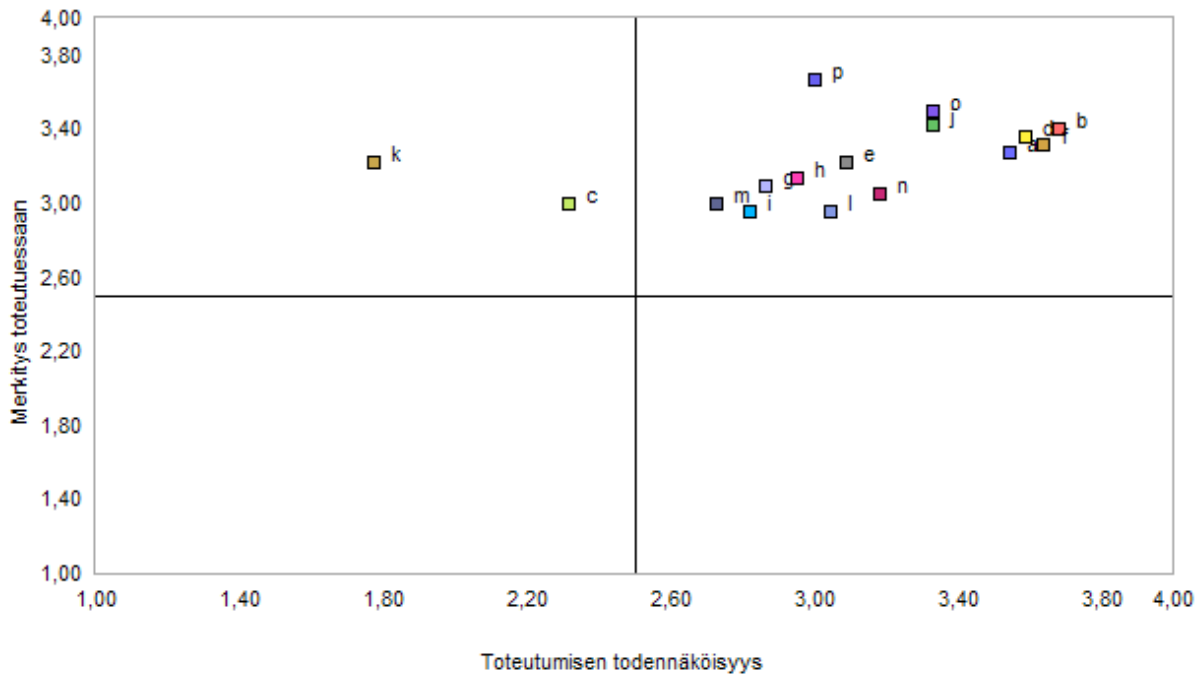
Skenaarioiden pohjana käytettiin päivän teemojen mukaisesti kerätystä muutostekijöistä laadittuja väittämiä ja äänestystulosta, jossa arvioitiin väittämien todennäköisyyttä ja

merkittävyyttä toteutuessaan. Äänestykseen oli mahdollista vastata jo tilaisuutta edeltävänä päivänä mutta myös itse tilaisuudessa. Valmiiden väittämien lisäksi oli mahdollista kirjata myös uusia väittämiä enintään kaksi kutakin teemaa kohden. Valmiita väittämiä oli joka teemassa 14. Uusia väittämiä tuli yhteensä 13.

Vastauksia oli käytettävissä 23 kappaletta. Äänestystulokset käytiin läpi yhteisesti. Lisäksi ryhmillä oli ryhmätöissä käytettävissä väittämälistaukset ja äänestystulokset sähköisessä muodossa päivää varten luodussa Google Drive -kansiossa.

Alla on lyhyesti esitelty käytettyjä väittämiä. Arvioinnissa arvo 4 tarkoitti erittäin todennäköistä tai erittäin suurta merkitystä ja arvo 1 erittäin epätodennäköistä tai ei merkitystä. Näin nelikentän oikeassa ylälaidassa olevat väittämät on arvioitu sekä todennäköisiksi että merkittäviksi ja vasemmassa ylälaidassa todennäköisyydeltään vähäisemmiksi mutta merkitykseltään kuitenkin toteutuessaan suuriksi. Oikeassa alalaidassa väittämät olisi arvioitu todennäköisiksi mutta toteutuessaan kuitenkin vähemmän merkittäviksi ja vasemmassa alalaidassa sekä toteutumiseltaan epätodennäköisiksi että merkitykseltään vähäisiksi. Näihin nelikentän osiin ei kuitenkaan yksikään väittämistä sijoittunut. Kuvioissa näkyvät myös vastaajien uudet väittämät yhdistetysti nimellä ”jokin muu, mikä?”. Näiden todennäköisyys- ja merkittävyysarvoja ei ole mielekästä huomioida, koska ne saattavat pitää sisällään useampia eri sisältöisiä väittämiä. Väittämät olivat kuitenkin ryhmien käytettävissä väittämälistausten muodossa.

Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat

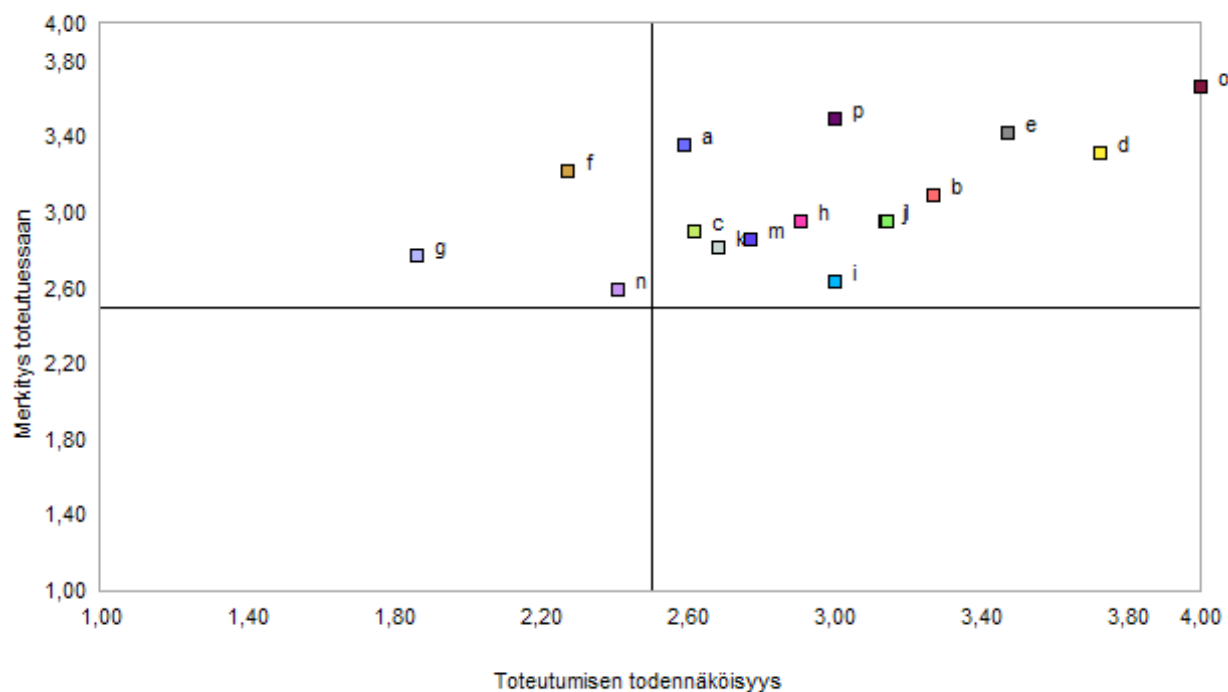
- a = 1. Asiakkaat ovat yhä kiinnostuneempia tuotteiden alkuperästä ja valmistusprosessista
- b = 2. Asiakasta ja tämän tarpeita ja toiveita ymmärtävät palvelut lisääntyvät
- c = 3. Markkinoilla käytävä kilpailu nojaa ensisijaisesti hintakilpailuun
- d = 4. Maksullisten palveluiden käyttö on osa jokaisen suomalaisen normaalia arkea
- e = 5. Kokonaisvaltaiset palvelumallit kasvattavat suosiota yksittäisten palveluostojen sijaan
- f = 6. Asiakkaiden ikääntyminen aiheuttaa uusia haasteita yrityksille
- g = 7. Kuluttajat tuottavat itse suurimman osan mediasisällöistä
- h = 8. Valinnanvapaus on keskeinen arvo myös julkisella sektorilla
- i = 9. Sukupolvien tarpeet ja toiveet erkanevat entisestään
- j = 10. Personointi ja räätälöintimahdollisuus ovat menestystuotteen edellytys
- k = 11. Pk-yritysten toimintaedellytykset kuihtuvat olemattomiin globaalien toimijoiden puristuksissa
- l = 12. Käyttäjät osallistuvat asiakkuuksien hoitoon yhä enemmän ja enemmän
- m = 13. Kuluttajuus on keskeinen osa suomalaisen identiteettiä
- n = 14. Luonnonmukaisuus on keskeinen kilpailutekijä markkinoilla
- o = Jokin muu, mikä?
- p = Jokin muu, mikä?

Kuva 4: Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat -äänestystulos

Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat -teemassa todennäköisimmäksi nousi väittämä ”Asiakasta ja tämän tarpeita ja toiveita ymmärtävät palvelut lisääntyvät”. Se oli myös merkittävyydeltään suuri jääden vain aavistuksen merkittävimmäksi arvioidusta ”Personointi ja räätälöintimahdollisuus ovat menestystuotteen edellytys”.

Väittämä ”Pk-yritysten toimintaedellytykset kuihtuvat olemattomiin globaalien toimijoiden puristuksissa” jäi arvioinneissa kaikkein epätodennäköisimmäksi, joskin toteutuessaan melko merkittäväksi. Kaiken kaikkiaan väittämät arvioitiin kautta linjan melko merkittäviksi.

Tulevaisuuden työelämä

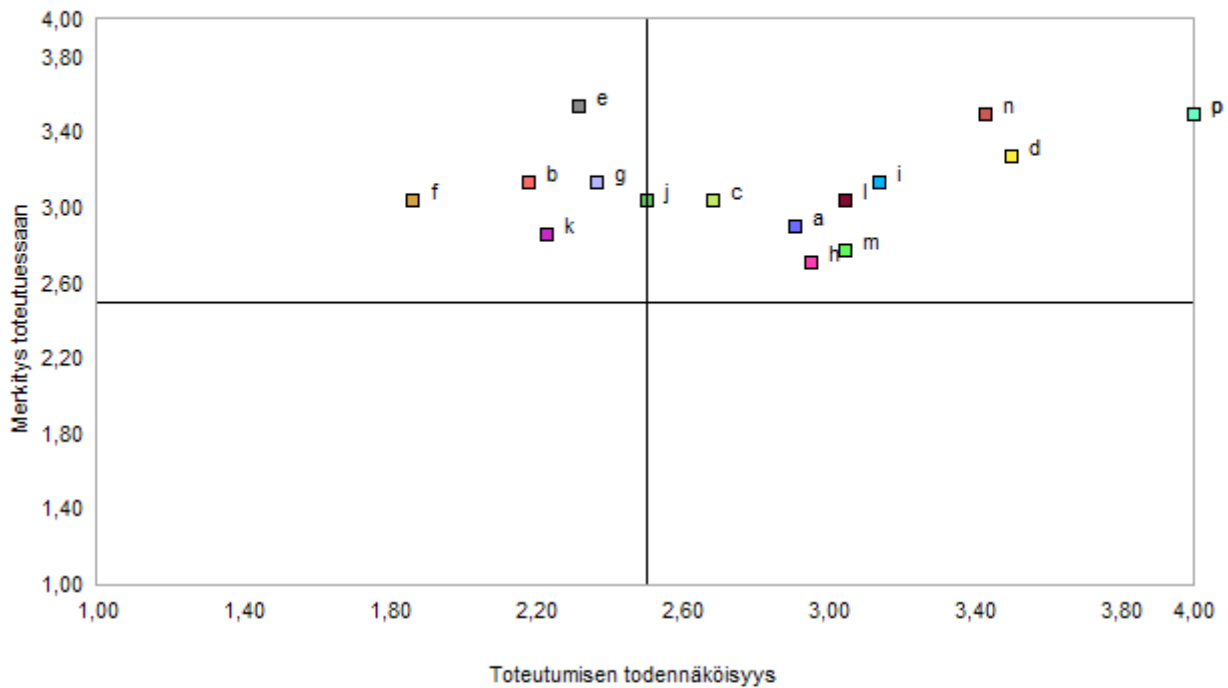
- a = 1. Automaatio poistaa suorittavan tason työt Suomesta
- b = 2. Etätömahdollisuus on normi
- c = 3. Valtaosa suomalaisista tekee tietotyötä
- d = 4. Alanvaihto on normaali osa urapolkua
- e = 5. Käytetyn ajan sijaan keskitytään työn tuloksiin
- f = 6. Perheen ja työn yhdistäminen helpottuu
- g = 7. Automaatiotulkkauksen myötä kielitaidon merkitys vähenee
- h = 8. Globaalit työmarkkinat mahdollistavat aiempaa paremmat uramahdollisuudet
- i = 9. Valtaosa vuoden 2030 ammattinimikkeistä on meille vieraita
- j = 10. Pop up -tyyppinen toiminta yleistyy
- k = 11. Koulutuksesta siirrytään työelämän keskimäärin 2 vuotta aiemmin kuin nykyään
- l = 12. Huippuosaajat työllistyvät aina
- m = 13. Koulutus- ja työskentelyjaksot ulkomailla ovat edellytys urakehitykselle
- n = 14. Työnantaja ei valitse työntekijää vaan työnhakija valitsee työpaikan
- o = Jokin muu, mikä?
- p = Jokin muu, mikä?

Kuva 5: Tulevaisuuden työelämä -äänestystulos

Tulevaisuuden työelämä -teemassa todennäköisimmäksi arvioitiin väite “Alanvaihto on normaalia urapolkua”, joka oli myös merkittävimpien väitteiden joukossa. Kaikkein merkittävimmäksi väitteeksi nousi “Käytetyn ajan sijaan keskitytään työn tuloksiin”.

Epätodennäköisimmäksi väitteeksi koettiin “Automaatiotulkkauksen myötä kielitaidon merkitys vähenee”. Merkittävyyden suhteen kaikki väittämät koettiin melko merkittävaksi, alhaisimmaksi merkittävyyden suhteen arviointiin väite “Työnantaja ei valitse työntekijää vaan työnantaja valitsee työpaikan”.

Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta

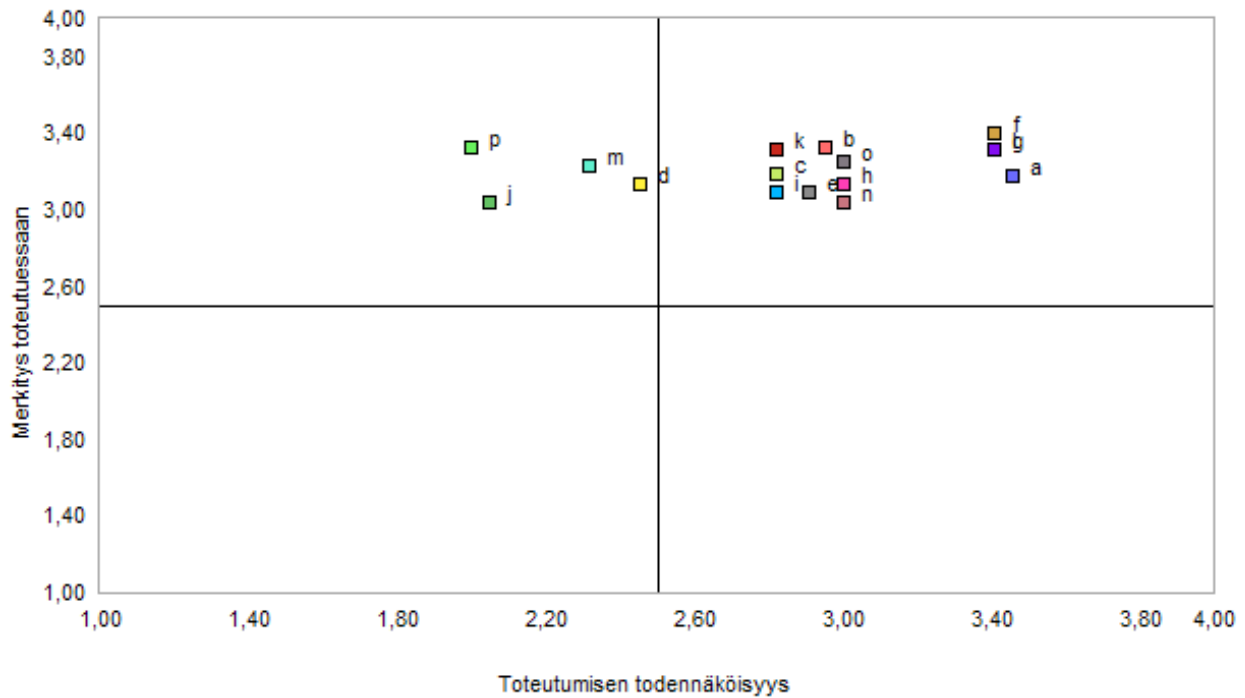
- a = 1. Ekologisuus on suomalaisten keskeinen arvo
- b = 2. Suomi ikääntyy hallitusti
- c = 3. Kaikki sosiaaliturva on tarveharkintaista
- d = 4. Suomi on monikulttuurinen maa
- e = 5. EU on hajonnut
- f = 6. Maaseutu on elinvoimaista koko maassa
- g = 7. Kuntaliitokset ja sote-alueet ovat parantaneet julkisen sektorin tehokkuutta
- h = 8. Yksilön yhteiskunnallista asemaa on entistä vaikeampi määritellä (työtön, työllinen, opiskelija, eläkeläinen)
- i = 9. Erot hyvä- ja huono-osaisten asuinalueiden välillä kärjistyvät
- j = 10. Suora vaikuttaminen ja nettiäänestykset korvaavat edustuksellisen demokratian
- k = 11. Suomalaisilla on velvollisuus elää terveellisesti
- l = 12. Suomen valtio velkaantuu edelleen
- m = 13. Kansainväliset sopimukset ja sitoumukset rajoittavat merkittävästi Suomen itsenäistä päätöksentekoa
- n = 14. Kansainväliset levottomuudet näkyvät suomalaisten arjessa
- o = Jokin muu, mikä?
- p = Jokin muu, mikä?

Kuva 6: Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta -äänestystulos

Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta -teemassa todennäköisimmäksi arvioitiin väite “Suomi on monikulttuurinen maa”, joka oli myös merkittävimpien joukossa.

Merkittävin, mutta ei todennäköisimpien väittämien joukossa oli väite “EU on hajonnut”. Epätodennäköisimmäksi arvioitiin väite “Maaseutu on elinvoimaista koko maassa”.

Tulevaisuuden teknologia

- a = 1. Nanoteknologian sovellusalat moninkertaistuvat
- b = 2. Yksilöllistetty, perimän huomioiva terveydenhuolto on arkipäivää
- c = 3. Kaikki tieto on aina heti saatavilla
- d = 4. Elintasosairauksiin on löydetty parannuskeino
- e = 5. 3d-tulostus mullistaa kaupankäynnin
- f = 6. Etäpalvelut ja etädiagnostiikka ovat terveydenhuollon arkipäivää
- g = 7. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostaminen on välttämätöntä myös pienyrityksille
- h = 8. Automaatio ja keskenään kommunikoivat kodinkoneet tekevät arkipäivästä vaivatonta
- i = 9. Teknologiaa on kaikkialla, erillisiä älylaitteita tai kännyköitä ei tarvita
- j = 10. Uudet logistiset ratkaisut tekevät auton omistamisen tarpeettomaksi
- k = 11. Virtuaaliopetus korvaa läsnäoloon perustuvan opetuksen osittain myös peruskoulussa
- l = 12. Yksityisyys on ylellisyyttä; kaikesta tekemisestä jää jälki
- m = 13. Uusien energiamuotojen seurauksena öljyä ei enää tarvita
- n = 14. Maantieteen rajat hämärtyvät kun läsnä voi olla virtuaalisesti
- o = Jokin muu, mikä?
- p = Jokin muu, mikä?

Kuva 7: Tulevaisuuden teknologia -äänestystulos

Tulevaisuuden teknologia -teemassa todennäköisimmäksi väittämäksi arvioitiin “Nanoteknologian sovellusalat moninkertaistuvat”. Merkittävimmäksi nousi väite “Etäpalvelut ja etädiagnostiikka ovat terveydenhuollon arkipäivää”, joskin merkittävyyden suhteen oli tässä teemassa erittäin tasaista.

Epätodennäköisimmäksi arvioitiin väite “Uudet logistiset ratkaisut tekevät auton omistamisen tarpeettomaksi”.

Käydyssä keskustelussa todettiin, että valtaosa esitetyistä väitteistä koettiin melko todennäköisiksi ja merkittäviksi. Vaihtoehtoihin kaivattiin enemmän ajatuksia ravistelevia radikaalivaihtoehtoja, jotka olisivat epätodennäköisiä mutta toteutuessaan merkittäviä.

Ryhmätöihin siirryttäessä ryhmiä ohjeistettiin tekemään omat valintansa sen suhteen, ottavatko ne käsittelyyn todennäköisiksi arvioituja vai yllättäviksi koettuja vaihtoehtoja. Ryhmille jätettiin myös mahdollisuus ottaa käsittelyyn muuttuja listan ulkopuolelta. Väittämien tarkoitus oli pääasiassa toimia keskustelun herättelijöinä, joista erilaisia skenaariovaihtoehtoja voi lähteä luonnostelemaan.

Ensimmäisessä vaiheessa ryhmät luonnostelivat skenaarioita kahden muutostekijän avulla luonnosteltujen nelikenttien avulla. Tämän jälkeen nelikentästä valittiin yksi skenaario tarkempaan kuvaukseen.

Aamupäivän tulokset

Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat - Skenaario 1 Markkinointi ja individualismi

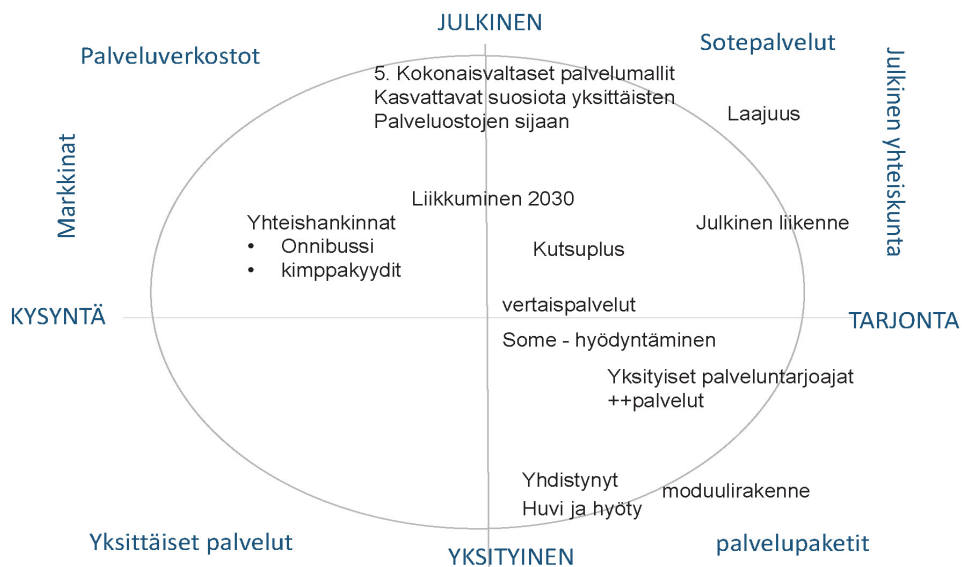
Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat -ryhmä lähti tarkastelemaan teemaa julkisten ja yksityisten palveluiden sekä kysyntä- ja tarjontalähtöisen lähestymistavan näkökulmasta. Ryhmä fokusoiti tarkastelun erityisesti liikkumiseen.

Tarkempaan tarkasteluun valikoitui yksityiseen sektoriin nojaava skenaario, joka sai nimen ”Markkinointi ja individualismi”.

Skenaariossa kunnalliset ja valtiolliset liikennemuodot vähenvät ja yrittäjämuotoiset ja verkostotarjoamat lisääntyvät. Poikittaisliikenne tulee vähenemään eli kannattamattoman reitit katoavat. Näin yksittäisen ihmisen tulee itse huolehtia omasta liikkumisestaan syrjäseuduilla. Asumus keskittyy ja asunnot kallistuvat. Alueet eriarvoistuvat ja syrjäytyminen lisääntyy. Kansainväliset toimijat yleistyvät, ja skenaariossa on riskinä, että suomalaiset tarjonnat hiipuvat.

Palveluiden hankinnat verkon kautta lisääntyvät. Omistajuus vähenee ja vuokraamisessa nähdään murros. Niin sanottu ”kommuunikäyttö” lisääntyy. Julkisen liikenteen yhtenä täydentäjänä yleistyvät erilaiset kimppakyyti-palvelut. Kimppakyytejä käytetään sekä läheisten kesken että netitse ja mobiilisovellusten avulla erilaisten palveluiden kautta.

Skenaariossa omat aatteet vaikuttavat liikkumiseen; yksilöt ryhmittyvät arvopohjansa mukaisesti esimerkiksi kävelijöihin ja pyöräilijöihin. Myös ympäristötietoisuus lisääntyy. Palvelujen tuottaja ja käyttäjäroolit limittyvät eli yksilö voi olla käyttäjä ja tuottaja samaan aikaan.

Kuva 8: Tulevaisuuden asiakkaat ja markkinat -ryhmän nelikenttä

Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta - Skenaario 2 Hallittu tulevaisuuden Suomi

Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta -ryhmä otti tarkastelun keskiöön maahanmuuton luonnostellen toisaalta monokulttuurisen, toisaalta monikulttuurisen Suomen, jossa kokonaisuus on joko hallittu tai hallitsematon.

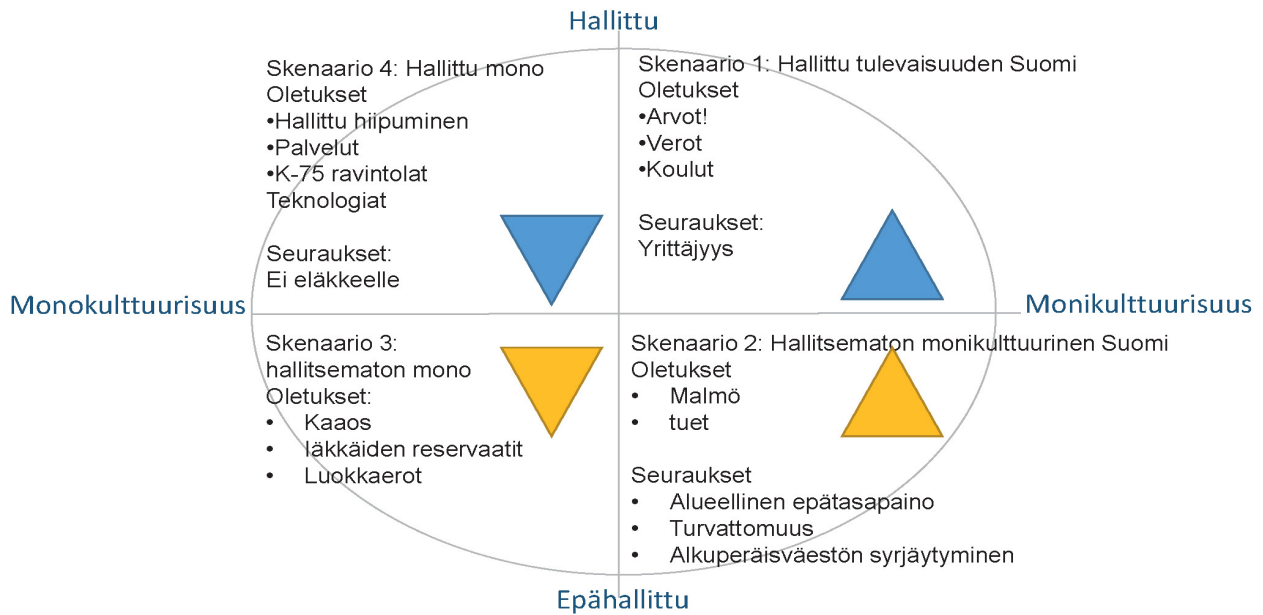
Ryhmä valitsi tarkempaan tarkasteluun nelikentän vaihtoehdon, jossa Suomi on hallitun monikulttuurinen. Skenaario sai nimen ”Hallittu tulevaisuuden Suomi”.

Skenaariossa ikääntyvien rooli on aiempaa aktiivisempi ja he ovat korkeasti koulutettua väkeä. Asiantuntijapanosta ja työuria on pidennetty siihen asti, että alkaa ilmetä esimerkiksi muistisairaus tai jokin muu vaiva. Osaamiseen panostetaan, erityisesti arjessa oppimisen rooli korostuu. Projektityöskentely ja monessa työpaikassa oleminen on normaalia

tulevaisuuden monikulttuurisessa Suomessa. Päätöksenteko on verkostoista.

Suljetut kyläkoulut avataan uudelleen, ikääntyneet ihmiset ovat mukana opettamassa uutta polvea. Opettajan rooli muuttuu, keskeisenä teemana koulussa on oppimaan oppiminen.

Mentoritoiminta nousee arvoonsa. Maahanmuuttajat opastetaan suomalaisen työelämään mentoroinnin avulla. Mentoroinnissa oppii samalla Suomen kieltä ja saa tarvittavat välineet pärjätä Suomen työelämässä. Maahanmuutto tuo vireyttä mentoreina toimiviin ikääntyviin, kantaväestön tarinat jaetaan maahan muuttaneille. Skenaariossa perhearvot ovat kohdallaan. Perhe vastaa omasta elämästään, omasta perheestä huolehditaan entistä enemmän. Myös yritteliäisyys kasvaa.

Kuva 9: Tulevaisuuden (suomalainen) yhteiskunta -ryhmän nelikenttä

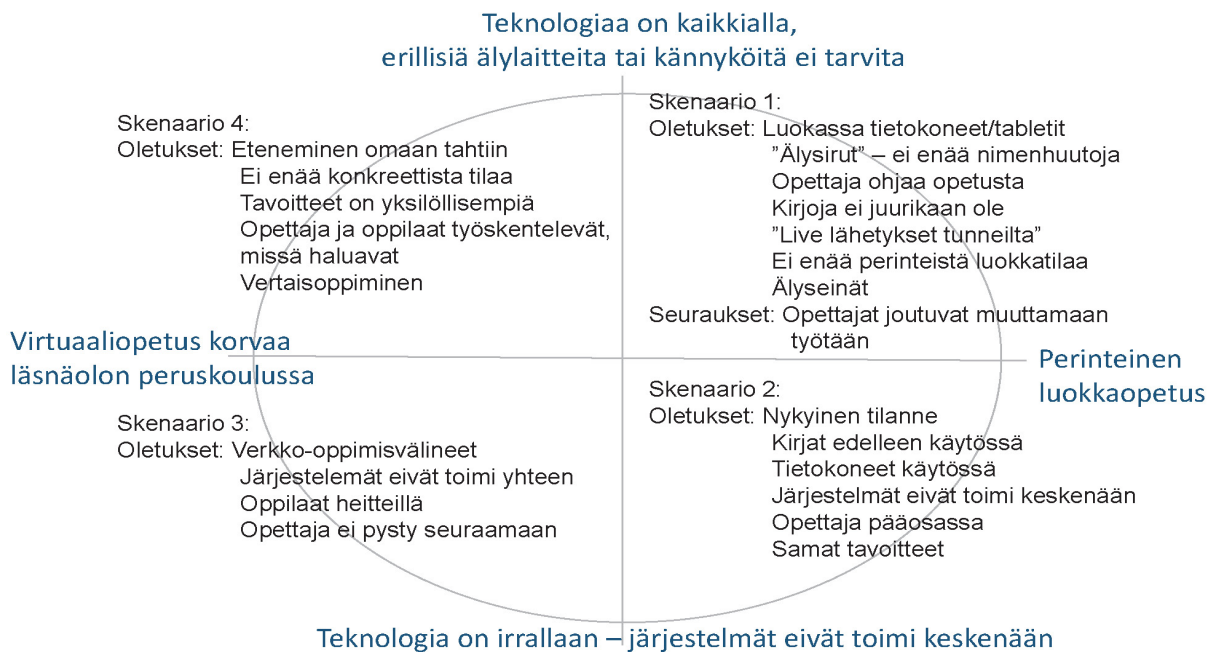
Tulevaisuuden teknologia - Skenaario 3 Opetus Oy

Tulevaisuuden teknologia -ryhmä otti tarkasteluun erityisesti kouluympäristön, ja siellä käytettävän teknologian. Vaihtoehtoina olivat virtuaaliopetukseen keskittyvä peruskoulu ja perinteiseen luokkaopetukseen nojaava peruskoulu. Toisena näkökulmana ryhmällä oli teknologian läsnäolo joko erillisinä laitteina tai kaikkialla läsnä olevana.

Ryhmä valitsi lähempään tarkasteluun skenaarion "Opetus Oy", jossa teknologiaa on kaikkialla ja virtuaaliopetus korvaa läsnäolon.

Skenaariossa opetus on yksilöllistä, omaan tahtiin etenevää ja erilaiset opiskelutyylit mahdollistavaa. Vanhemmat voivat valita lapselleen joko julkisen tai yksityisen palveluntarjoajan vastaamaan koulutuksesta. Opettajat ja oppilaat

työskentelevät missä haluavat, perinteisiä koulurakennuksia ei ole. Tämä luo toisaalta opettajille haasteita, miten hallita koululaisia virtuaalisesti. Toisaalta samalla se avaa myös mahdollisuuksia, kun koko maailma on oppimisympäristö. Vertaisoppiminen nousee tärkeään rooliin. Ikääntyvät ihmiset ovat mukana koulun arjessa tukiopettajina, kouluvareina ja vastaavissa rooleissa. Teknologia on kaikkialla läsnä mm. sirujen kautta. Sirut auttavat myös vanhempia ja opettajia seuraamaan koululaisen tekemisiä, taitoja ja muuta edistymistä. Fyysinen yhdessä toimiminen vähenee, jolloin syrjäytymisen ja eriarvoistumisen riski kasvaa. Osaajat ja innovatiivisuus nostetaan esille.

Kuva 10: Tulevaisuuden teknologia -ryhmän nelikenttä

Tulevaisuuden työelämä - Skenaario 4 Virtuaalitehokkuusmallintaja

Tulevaisuuden työelämä -ryhmä tarkasteli työelämää automaation ja uran pysyvyyden näkökulmasta. Vaihtoehtoina olivat joko suorittavan työ säilyminen tai poistuminen automaation myötä sekä pysyvät työurat tai jatkuvaan uranvaihtoon nojaava työelämä.

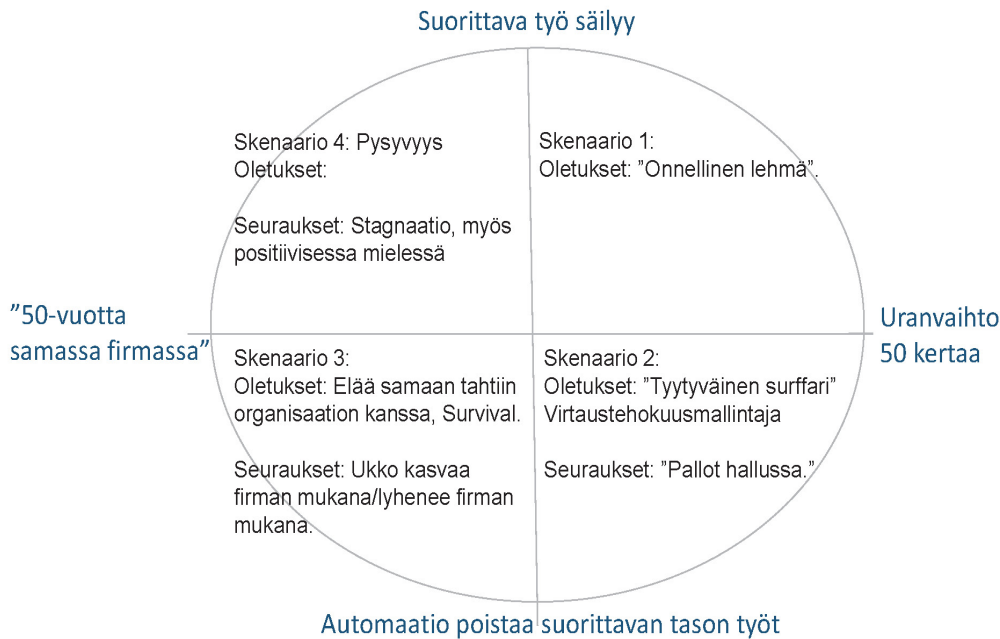
Tarkempaan käsittelyyn ryhmä otti "Virtaustehokkuusmallintaja"-skenaarion. Skenaariossa vain muutos on pysyvää; uraa vaihdetaan jatkuvasti automaation edetessä alalta toiselle. Opiskeluaikana ei ole varmuutta siitä, mitä työelämä tarvitsee opiskelijan valmistuessa. Uusia ammatteja syntyy ja kuolee jatkuvasti, työpaikoilla tapahtuva perehdytys on välttämätöntä. Välillä kuitenkin käydään päivittämässä omaa osaamista myös koulutuksen kautta. Yksilön tulee tunnistaa omat osaamisalueensa, jotta osaa myydä omaa osaamistaan aina uudelle työnantajalle.

Automaation myötä ihminen pystyy tekemään yhä enemmän ja kompleksisempää työtä samalla, kun yhä monimutkaisemmat tehtävät automatisoituvat. Robotit ovat arkipäivää, ja pystyvät neuvottelemaan keskenään, joten ihmisten rooli työnteossa vähenee. Työnteko nojaa entistä enemmän suoriteperusteisuuteen. Näin perheelle ja vapaa-ajalle jää entistä enemmän aikaa. Aikasisonnaisessa työssäkin työssäoloajat

lyhenevät ja enemmän aikaa jää vapaille jaksoille. Suorittavan työn tekijöille ei tässä skenaariossa töitä enää ole ja kaiken kaikkiaan työntekemisen tarve vähenee vähitellen entisestään. Skenaarioon laadittiin myös henkilöhaahmokuvaus:

Virtaustehokkuusmallintaja Bjärtel saapuu töihin torstaina klo 13:20. Hän aloitti tässä ammatissa maanantaina. Bjärtelin rooli työpaikalla ei ole erityisen suuri. Automatisoidut modulaariset tuotantolaitteet vastaavat suurimmasta osasta sekä mekaanista liikettä että loogista päättelyä vaativista työtehtävistä. Bjärtel on tyyppillinen aikansa tietotyöläinen. Automaatio on syönyt monilta perinteisen suorittavan työn tekijältä ammatin, mutta ei Bjärteliltä. Hänen työnsä on projektiluonteista, mutta koska hän ymmärtää automaation ja pystyy muuntautumaan jatkuvasti, hän on pystynyt aina työllistymään uudelleen.

Bjärtelin osaaminen on syntynyt yhdistelmänä omaa kokemusta sekä muodollista koulutusta. Koulutusjärjestelmä ei ole täysin pysynyt yhteiskunnan ja tekniikan kehityksen mukana, mutta Bjärtel on. Hän on varhainen omaksuja, joka on hakenut osaamista itselleen monista eri suunnista, niin akateemiselta puolelta, useista ammattikokemuksista, sekä myös verkosta. Bjärtel kehittyy koko ajan sekä työssä että myös osa-aikaisen aikuiskoulutuksen avulla. Hän myy olemassa olevaa osaamistaan monipuolisina paketteina tukeutuen vahvaan ihmistuntemukseensa.

Kuva 11: Tulevaisuuden työelämä -ryhmän nelikenttä

Hän luo omat markkinansa tarkkailemalla ympäröivää maailmaa ja reagoimalla nopeasti, ei niinkään roikkumalla vanhoissa juurtuneissa rakenteissa. Vanhemman sukupolven katkerat jäärät haukkuvat Bjärteliä opportunistiksi. Heidän tajuntaansa ei uppoa, miten Bjärtel voi ansaita kuukauden palkan muutaman tunnin töillä, jotka eivät edes näytä mitenkään raskailta.

Bjärtel uskoo automaation vievän häneltäkin työt tulevaisuudessa, mutta ei vielä. Hän on itse ollut mukana kehittämässä keinoälyä, joka pystyy ohjelmoimaan vielä nykyistään älykkäämpiä järjestelmiä ihmistä tehokkaammin. Ensi viikolla Bjärtelillä on uusi titteli, ja uusi singaporelainen työnantaja nykyisen tanskalaisen sijaan. Nykyisen ja tulevan työnantajan rekrytointiautomaatio on neuvotellut Bjärtelin saaman korvauksen valmiiksi. Tämä ei tullut Bjärtelille yllätyksenä, koska rekrytointiautomaatio on antanut hänelle tällaisesta mahdollisuudesta ennakoilmoituksen jo edeltävällä viikolla. Bjärtel on tästä hyvin tyytyväinen, koska hän pääsee tekemään hommia jonkin aikaa kansainvälisen tiimin kanssa.

Tarina: Jaakko Porokuokka

Skenaarioista yhteistyöesimerkkeihin

Iltapäivän aluksi aamupäivällä laaditut skenaariot esiteltiin osallistujille. Kiireinen aikataulu näkyi skenaarioiden spesifidessä, sillä niitä ei aamupäivän aikana ehditty täydentää ja laajentaa kovin paljon lähtökohdaksi valittujen muutostekijöiden ympärille. Iltapäivän tarkasteluja varten skenaarioiden esittelyistä nostettiin kuitenkin esiin tiettyjä yleisluonteisia piirteitä, helpottamaan skenaarioiden keskinäistä vertailua iltapäivän tehtävässä.

Skenaario 1. Markkinointi ja individualismi.

Asuminen keskittyy. Haja-asutusalueilla asuminen edellyttää omaa aktiivisuutta, kun julkista liikennettä ei ole. Suuret kansainväliset toimijat ovat keskeisessä roolissa.

Skenaario 2. Hallittu tulevaisuuden Suomi.

Suomi on ikääntyvä, korkeasti koulutettu ja monikulttuurinen, hyvinvoiva ja yritteliäs. Ikäihmiset ovat keskeisessä roolissa asiantuntemuksensa kautta, eivät eläkeläisiä. Haja-asutusalueille skenaario on myönteisempi, kyläkoulut avataan uudelleen. Yhteiskunta on integroitunut, ja siinä on tilaa erilaisuudelle.

Skenaario 3. Opetus Oy.

Virtuaalisuus ja etäosallistuminen ovat arkipäivää. Teknologia näkyy arjessa. Palveluissa on paljon vaihtoehtoja, yritysten rooli keskeinen. Yksilöllisyys korostuu, tietoa on hyvin saatavilla.

Skenaario 4. Virtuaalitehokkuusmallintaja.

Automaatio etenee yhä uusille aloille, ensin oltava valmis jatkuvaan muutokseen ja nopeaan urakiertoon, ajan myötä työnteon merkitys vähenee. Pudotuspeli, joka ei sovi kaikille. Yhteiskunta jakaantuu voittajiin ja häviäjiin.

Iltapäivän tehtävänä oli tarkastella yhteistyön muotoja vuoden 2030 skenaarioissa eri teemoissa. Teemat oli valittu noudattelemaan nykyisiä ammattikorkeakoulujen ja sen kumppanien välisiä yhteistyön teon tapoja. Yritykset ja muut alueelliset toimijat voivat antaa ammattikorkeakouluopiskelijoille suoria toimeksiantoja erilaisissa projektiympäristöissä. Toisaalta alueelliset kumppanit voivat olla mukana alueellisissa hankkeissa, joita tällä hetkellä rahoitetaan esimerkiksi Euroopan rakennerahastojen kautta. Hankeyhteistyö voi myös lähteä liikkeelle yrityksiä ja muita kumppaneita hyödyttävistä tutkimustarpeista, esimerkiksi Tekes-tyyppisenä yhteistyöhankkeena. Neljäntenä vaihtoehtona otettiin mukaan myös kansainväliset hankkeet, mikä kattaa sekä korkean profiilin laajat tutkimusprojektit että pienimuotoisemmat kansainvälistymishankkeet.

Ryhmät saivat valita joko olemassa olevan yhteistyöesimerkin tai kehittää kuvitteellisen, teeman mukaisen yhteistyöesimerkin. Tavoitteena oli tarkastella yhteistyön tekemisen tapoja eri skenaarioiden kuvailemassa maailmassa. Ensin laadittiin yleisluontoinen kuvaus yhteistyöstä. Tämän jälkeen kuvaus sovitettiin eri skenaarioihin. Näin voitiin tarkastella sitä, miten esimerkki muuttuisi erilaisiin ympäristöihin tuotuna. Erilaisessa maailmassa voi olla, että koko yhteistyön tavoite muuttuisi. Yhteistyökumppanit voisivat muuttua tai näiden rooli voisi olla erilainen. Rahoittaja ja rahoittajan intressit olisivat erilaiset, ja monenlaiset yksityiskohdat saattaisivat muuttua. Esimerkiksi skenaarioissa 3 Opetus Oy yksityinen sektori on keskeisessä roolissa palveluiden tuottajana. Näin skenaariossa 3 yritysten rooli yhteistyökumppaneina voisi olla muita skenaarioita suurempi. Toisaalta aluekehityksen näkökulmasta kahden skenaarion vastakkainen kehityskulku joko kohti keskittymistä (skenaario 1) tai haja-asutusalueiden vahvistumista (skenaario 2) olisi merkityksellinen.

Yhteenveto iltapäivän tuloksista

Yritysten suoria toimeksiantoja opiskelijoille käsitellyt ryhmä tarkasteli Icehearts-toiminnan tukemiseksi toteutettua yhteistyöprojektia, jossa opiskelijat kuvaavat ja arvioivat toimintaa mutta pyrkivät myös löytämään keinoja rahoittaa toimintaa. Tarkasteluissaan ryhmä fokusoiti skenaarion 3 Opetus Oy maailmaan todeten sen olevan tämän tyyppiselle toiminnalle suotuisin.

Yrityslähtöisiä tutkimushankkeita käsitellyt ryhmä päätyi laatimaan kuvitteellisen hanke-esimerkin. Toimeksiantajana ja yhteistyökumppanina toimi Yhdistyneet kenkäreppäät, joka tavoitteli konseptimuutosta kivijalkamyymälästä verkkokauppaan. Muutoksen tueksi tarvittiin taustatutkimusta ja toimintaedellytysten selvitystä: pitää ymmärtää toimialaa, markkinointia, logistiikkaa ja asiakkaita, taustalla vaikuttava lainsäädäntö ja tuotevalikoima, jotta voidaan määrittellä uuden konseptin palvelulupaus asiakkaille ja luoda toiminnan perusedellytykset. Markkinointia ja individualismia korostavaan skenaarion 1 toimeksiannon todettiin sopivan sellaisenaan. Skenaariossa 2 Hallittu tulevaisuuden Suomi tulisi konseptia laatiessa huomioida erityisesti ikäihmiset ja miettiä mm. esteettömyyskysymyksiä; ns. "virtuaaliliuska" takaisi verkkoasioinnin vaivattomuuden myös ikäihmisille. Skenaariossa 3 Opetus Oy, jossa teknologia on kaikkialla, myös kenkäreppäiden toiminnassa voitaisiin hyödyntää siruteknologiaa. Toisaalta valttikorttina voisikin olla myös henkilökohtaisempi palvelu, kun koko yhteiskunta on kovin teknologiapainotteinen. Skenaariossa 4 Virtuaalitehokkuusmallintaja, myös kenkäreppäiden tulisi kehittyä jatkuvasti teknologian kehityksen myötä. Mahdollisesti kenkäreppäät olisivatkin osa kansainvälistä verkkokauppaa. Toisaalta myös itse yhteistyön toteutuksen näkökulmasta tulisi huomioida urakierron nopea sykli. Ehkäpä yhteistyön toteutuksessa olisivatkin mukana vaihtuva tiimi kansainvälisiä monitaiteureita.

Ryhmä, jonka teemana olivat alueelliset kehittämishankkeet, otti tarkasteluun yrittäjyyden edistämiseen keskittyvän esimerkin. Yhteistyön tavoitteena tässä hankkeessa olisi ammattikorkeakoulujen henkilöstön yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan edistäminen yhteistyössä alueen yritysten, yrittäjäjärjestöjen ja ELY-keskuksen kanssa. Mikäli yhteistyötä toteutettaisiin skenaarion 1 Markkinointi ja individualismi -maailmassa, hanke fokusoisi erityisesti yrittäjaverkostojen kehittämiseen ja yrittäjyyden kehittämiseen rajattomissa tiloissa. Skenaarion 2 Hallittu tulevaisuuden Suomi -maailmassa keskeisessä roolissa hankkeen toteutuksessa olisivat ikäihmiset, ikääntyvä opettajakunta visioitiin tässä hankeversiossa tulevaisuudentekijöiksi. Skenaarion 3 Opetus Oy -maailmassa puolestaan tavoitteena olisi oppia hyödyntämään immateriaalista verkostokauppaa. Tässä versiossa opettaja rakentaa verkosta HOPS:iin sopivat

materiaalit ja sosiaalisen verkoston. Skenaarion 4 Virtuaalitehokkuusmallintaja -maailmassa hanke-idean keskiössä puolestaan olisivat nuoret, jotka eivät tiedä, mitä haluaisivat tehdä isona. Jossain uransa vaiheessa opettajanakin toiminut virtuaalitehokkuusmallintaja toimisi nuorten apuna näiden opinnoissa.

Kansainvälistä yhteistyötä pohtinut ryhmä otti tarkasteluun hankkeen työnimeltä "Motivation", jossa kehitetään puun profilointia ja mahdollisimman nopeaa kuivausta toisen asteen oppilaitosten kanssa Suomessa, Unkarissa ja Slovakiassa. Tavoitteena oli konkreettisen kehittämisen ohessa edistää opiskelijoiden työllistymistä. Hankkeen puitteissa opiskelijat pääsisivät tutustumaan kansainvälisten kumppanien oppilaitoksiin ja kehittämään yhdessä puunkäsittelymenetelmiä. Skenaarion 1 Markkinointi ja individualismi -maailmassa hankkeen tavoitteena nähtiin kansainvälisen liikkuvuuden lisääntyminen. Skenaarion 2 Hallittu tulevaisuuden Suomi -maailmassa tässä yhteistyöesimerkissä korostuisi monikulttuurisuus. Kolmannen skenaarion Opetus Oy -maailmassa virtuaalioppiminen olisi keskeisemmässä roolissa, ja yhteistyössä olisivat toisen asteen oppilaitosten lisäksi myös muut asteet, esim. ammattikorkeakoulut. Neljännen Virtuaalitehokkuusmallintaja-skenaarion nopean uravaihdon maailmassa puolestaan todettiin hankkeen synnyttävän osaamista, mitä voi myöhemmin myydä toiseen yritykseen.

Lopuksi - paluu oppimisympäristöihin

Tulevaisuuden innovointiverkostot 2030 -päivän tarkoituksena oli luoda keskustelua ammattikorkeakoulujen ja muiden alueellisten toimijoiden välisestä yhteistyöstä tulevaisuudessa. Päivä toteutettiin osana TKI-osajavalmennushanketta ja sen oppimisympäristöjä käsitellyttä moduulia 5. Päivässä haluttiin tuoda oppimisympäristöjen tarkasteluun monipuolisesti erilaisia näkökulmia ammattikorkeakoulujen ulkopuolelta. Tavoitteena oli päivän päätteeksi palata oppimisympäristö-teemaan ja tarkastella, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita erilaiset yhteistyöesimerkit toisivat yhteistyön integroimiseksi osaksi opintoja kussakin skenaariossa.

Skenario 1 Markkinointi ja individualismi kirvoitti ryhmässä vähiten ajatuksia siitä, miten kutakin yhteistyöesimerkkiä voitaisiin osana opintoja toteuttaa. Yhdessä ryhmässä pohdittiin, olisiko skenaariossa mahdollisuuksia virtuaalisiin toteutuksiin vai ei. Skenario 2 Hallittu tulevaisuuden Suomi nosti keskiöön ikääntymisen, monikulttuurisuuden sekä terveystavoitteisuuden. Konkreettisina toteutustapoina mainittiin työelämäprojektit, joissa voitaisiin tutustua yritysmaailmaan ja joissa myös ikääntyneet olisivat mukana. Skenaariossa 3 Opetus Oy toteutustapoja olivat harjoitellut

ja opinnäytetyöt, mutta myös virtuaaliset toteutustavat nousivat esiin. Pohdittiin myös erilaisten palkitsemistapojen mahdollisuuksia tässä skenaariossa. Skenaariossa 4 Virtuaalitehokkuusmallintaja pohdittiin nopean urakierron vaikutuksia yhteistyön toteutuksiin. Opintoihin integroitaisi tässä eri aloihin tutustuminen, yhdessä ryhmässä pohdittiin myös mahdollisuuksia kehittää yhteistyöhankkeessa siirrettävää tosiosaamista. Kansainvälisyys jossain muodossaan olisi myös tärkeää.

Yhteenveto-osion jälkeen päivän päätteeksi käytiin lyhyt palautekeskustelu päivästä ja heräteltiin TKI-osaajavalmennushankkeeseen valmistettavina osallistuneita ammattikorkeakoulujen edustajia pohtimaan, mitä annettavaa tulevaisuustarkastelulla voisi olla oman ammattikorkeakoulun oppimisympäristöjen kehittämisen kannalta. Kaiken kaikkiaan päivästä oli saatu uutta ajateltavaa ja sovellettavaa omaan työhön. Pientä sulattelu-aikaa kuitenkin kaivattiin kaikkien päivän aikana käsiteltyyn.

Lähteet

Kokkonen V., Kuuva M., Leppimäki S., Lähteinen V., Meristö T., Piira S. & Säaskilähti, M. 2005. Visioiva tuotekonseptointi - Työkalu tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjaamiseen. Teknologiateollisuus ry:n julkaisuja 4/2005.

Meristö, T., Karjalainen J., Ahvenainen M. & Leppimäki S. 2001. Values and Technology Scenarios in the Context of Strategic Planning. Teoksessa Smart Machines and Systems: Recent Advances in Mechatronics in Finland. Teknillisen korkeakoulun koneensuunnittelun julkaisuja 1/2001, ISBN 951-22-5312-7.

Meristö T., Kettunen J. & Hagström-Näsi C. 2000. Metsäklusterin tulevaisuusskenaariot. Tekes Teknologiakatsaus 95/2000.

Meristö, T., Laitinen, J. & Tuohimaa, H. 2012. Scenario Filter Model as an Innovation Catalyst. The Proceedings of the 5th ISPIM Innovation Symposium, Seoul, Korea - 9-12 December 2012.

Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, A. & Nieminen, L. 2015. Osaamisperustaisesta ajattelusta osaamisperustaiseen toimintaan - Laurean uudistetut opetussuunnitelmat (2014) LbD:n mahdollistajana. Teoksessa Niinistö-Sivuranta, S. (toim.) Iloa, inspiraatiota, osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurea Julkaisut 57. Laurea-ammattikorkeakoulu, 12-15.

3

OPPIMISTEHTÄVIEN SATOA

Liisa-Maria Lilja-Viherlampi

3.1 TKI YAMK-OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ TURUN TAIDEAKATEMIAN UUSISSA YAMK-KOULUTUKSISSA - ALOITUSVAIHEEN PROSESSOINTI SYKSYLLÄ 2015

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon antava koulutus käynnistyi Taideakatemiassa elokuun lopussa 2015. Aloitimme kaksi ohjelmaa: **Luova tuottaja ja Soveltava taide**. Soveltavan taiteen ensimmäisenä profiilina on kuvataide, mutta kevään 2016 haussa Soveltavan taiteen opinnot avataan kaikille Taideakatemian taiteenaloille (kuvataide, tanssi, musiikki, sirkus, teatteri, nukketeatteri, animaatio).

Taideakatemian ylemmille amk-tutkinnoille valittujen sisältöjen Luova tuottaja ja Soveltava taide taustana on taide- ja media-alalla viime vuosina tapahtunut voimakas työelämän murros. Taide- ja media-ala hakee ja käyttää uusia ilmaisumuotoja; yhteisöjen ja verkostojen merkityksen lisääntyminen haastaa kaikkia aloja. Uudenlaiset työn tekemisen tavat ovat mahdollisuuksia sekä taiteen että median sisällöille kuin myös taiteen ja median soveltamiselle uusissa yhteyksissä ja uusille yleisöille. **Muuttuvassa kulttuurityöelämässä** tarvitaan asiantuntijoita, tiiminrakentajia ja johtajia, jotka omaavat vahvat vuorovaikutus- ja verkostoitumistaidot ja kykenevät sekä toimimaan luovissa yhteisöissä että johtamaan niitä.

Koulutuksemme syventää osaamista kulttuurityöelämän tekijänä, erilaisten hankkeiden ja projektien vetäjänä sekä erilaisten ryhmien ja yhteisöjen toimintaprosessien kehittäjänä. Kummassakin koulutuksessa taide- ja media-alan ammattilainen reflektoi ja soveltaa osaamistaan työelämässä ajankohtaisiin kehittämisteemoihin ja osallistuu niihin vahvana toimijana, jopa ”muutosagenttina”. **Turun**

ammattikorkeakoulun uusi strategia antaa kaikissa ohjelmissaan raamin YAMK-työllemme (Turun ammattikorkeakoulun strategia 2015–2025). Yhtäältä taide- ja media-ala on kulttuurialana osa hyvää elämää ja hyvinvointia – YAMK-tutkimomme antavat opiskelijoille valmiuksia tuottaa ja kehittää kulttuurialan menetelmä- ja sisältöosaamista ja sitä kautta kulttuurista osallisuutta ja kulttuurin saavutettavuutta yhteiskunnassamme. Toisaalta Teknilliseen innovaatiokorkeakouluun liittyvät näköalat haastavat taide- ja media-alan kontaktipintaa ja lisäarvoa muitten alojen kehittämisessä, tai muitten alojen kanssa yhteisiin kehittämistehtäviin tarttumisessa. Digitalisaatioon ja kiertotalouteen liittyvät kysymykset voivat saada uusia oivalluksia ja ratkaisuja taide- ja media-alan vuoropuhelussa.

Turun kaupungin strategiasta ”Pohjoisen Itämeren kiinnostavin kaupunki” (Kaupunkistrategia Turku 2029) esiin nostettu luovan talouden voimakas kehitys ja sen merkityksen kasvu on tätä päivää myös muualla Suomessa. YAMK-tutkimojemme ytimessä oleva kehittäjäosaamisen ja sen johtamisen näkökulma sekä soveltaa että tuottaa innovaatiopedagogiikkaa, ja YAMK-ytimessä: rakentaa innovaatiopedagogiikkaa osaamisalana Turun amk:ssa. Innostava yhteisö on luovan tiimin välttämätön laatu ja YAMK-koulutuksemme keskittyy luovien monialaisten tiimien kautta tehtävään työhön. Puhumme luovuusosaamisesta ja sen johtamisesta.

Varsinais-Suomen maakunnassa on myös juuri julkaisu **Kulttuuristrategia 2015 - 2025**: Luova Varsinais-Suomi (Varsinais-Suomen Kulttuuristrategia 2015 - 2025). Siinä on neljä kärkeä: Yhdessä kulttuuritekija: yhteistyötaidot – Kulttuuri luo hyvinvointia läpi elämän: vastuullisuus – Kulttuuri kuuluu kaikille: saavutettavuus – Vauhtia luovan talouden kasvulle: resurssiviisuus. Luova Varsinais-Suomi tarkoittaa luovaa kumppanuutta, jonka avain-agentteina YAMK-opiskelijamme tulevat toimimaan.

YAMK-koulutuksemme kytkeytyvät kiinteästi yhteiseen esittävien taiteiden, kuvataiteiden sekä media-alan kehittämistyöhön ja jaamme yhteiset strategian visiot tämän päivän kulttuurityöelämästä sekä koulutus- ja kehittämisjatkumosta, johon kuulumme. Media-alan osaamiskeskittymän, kuvataiteen koulutusjatkumon ja visuaalisten taiteiden osaamiskeskittymän sekä esittävien taiteiden pedagogisen edelläkävijyyden tavoitteet integroidaan YAMK-koulutuksen tavoitteisiin ja toimintaan. YAMK-koulutuksemme ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa perustutkintokoulutusten, tulevien erikoistumiskoulutusten sekä tutkimusryhmien kanssa, mutta vasta koulutuksemme alettua ja jonkun verran vakiinnuttua pystytään YAMK-koulutustemme roolia, merkitystä ja kehittämistarpeita tarkastelemaan ja analysoimaan Taideakatemia kokonaisuudessa. Esiin voi nousta

myös jotain pelkästään YAMK-toimintaamme liittyvää tai sen kontekstissa tapahtuvaa profiloitumista.

Pilottikoulutusta läpielettäessä TKI YAMK-opiskelijan oppimisympäristönä Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiassa jäsenyyty tällä hetkellä (lokakuu 2015) seuraavan Prezi-esityksen kartan mukaan http://prezi.com/jkhaaocm-z40/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&src=exoshare. Tehdessämme nyt ensimmäistä toteutusta, palapeli on vasta hahmottumassa ja ratkaisuja kokeillaan. Avaintekijöitä tässä ovat **aktiivinen kouluttajatiimi** ja koko Taideakatemia **oppiva yhteisö**. Keskeisiä työkaluja ovat tutkiva ja kehittävä ote, prosessin reflektio ja jatkuva arviointi.

Kartta linkeineen rakentuu seuraavasti:

1. MITÄ: uusien YAMK-tutkintojemme kuvaus. Taideakatemia ja sen TKI-toiminnan kuvaus. Tutkimusryhmät, kehittämisteemat, hankkeet.
2. MIKSI: taustoitus vastaavasti kuin tämän esityksen alussa.
3. MITEN: YAMK-koulutusten toteutus (Toimintasuunnitelma 2015–2016). Innovaatiopedagogiikka Turun ammattikorkeakoulun pedagogisena otteena.

Kuva 12: TKI YAMK-oppimisympäristönä

- MITÄ KOHTI, MITÄ ODOTETAAN: aluevaikuttavuus, alojen tiedonmuodostus, työelämämerkitykset, verkostot, innovaatioiden ekosysteemit, kehittäjäosaaminen, resurssitehokkuus ja AMK:n tuloksellisuus.
- MITÄ KÄYTÄNNÖSSÄ: opintojen hankkeistaminen, hankkeitten opinnollistaminen. Vuoropuhelu ja tehtävien määrittely: tutkimusvastaavat, Taideakatemia TKI-tiimi, tutkimusryhmät.

Tämänhetkissä vaiheessa olemme juuri aloittaneet yhä tiiviimmän **prosessoinnin tutkimusvastaavien kanssa**. Heti alkusyksyllä opiskelijoille esiteltiin Taideakatemia TKI-kokonaisuutta ja heille on koko ajan tuotu esiin tavoitetta kytkeä opinnot tutkimus- kehitys- ja innovaatiotyöhön. Heidän omat **opinnäytetyö-kehittämishankkeensa** käynnistyivät jo hakuvaiheessa, kun ennakkotehtävänä oli esittää projektisuunnitelma. Tätä alustavaa ideaa on opintojen alettua jatkettu, se on muokkaantunut, kytkeytynyt johonkin kontekstiin (toisten opiskelijoitten ideat, Taideakatemia olemassa olevat hankkeet) – tai muuttunut kokonaan! Keskeisin TKI-integraation kohta on luonnollisesti opinnäytetyö-kehittämishanke, mutta opiskelijoilla on mahdollisuus kiinnittyä Taideakatemia (tai Turun AMK:n) hankkeisiin myös vapaasti valittavien projektiopintojensa kautta. Myös syventäviä opintoja peilataan koko ajan opinnäytetyö-kehittämishankkeisiin. Tuutoroinnissa opiskelijoita on alkuun ohjattu orientaationsa perusteella ottamaan yhteyttä tutkimusryhmien vetäjiin, tutkimusvastaaviin. Tutkimusvastaavia puolestaan on alustavasti evästetty seuraavasti:

”Olennaista olisi, että

- Jokainen opiskelija löytäisi tavalla tai toisella hankkeelle kodin Taideakatemia tutkimusryhmistä – jostain neljästä: Nykytaide, Kulttuurihyvinvointi, Elokuva ja media, Taidekasvatus ja -pedagogiikka. Tai koko AMK:n tutkimusryhmistä, esim. Hyvinvointi ja johtajuus tulevaisuuden työssä.
- Tarkoitus olisi, että YAMK-kehittämishankkeet integroituisivat (heti tai pikku hiljaa) osaksi tutkimusryhmiemme työtä.

- Se, miten tämä tapahtuu, riippuu tutkimusryhmästä = mitä on meneillään – mitä on valmisteilla – mitä voisi olla valmisteilla (kopin ottaminen opiskelijan ideasta/potentiaalista).
- Mikä funktio kunkin opiskelijan hankkeella voisi olla tutkimusryhmän intresseissä tänä lukuvuonna?
- Miten tutkimusryhmä osallistuu opiskelijan kehittämishankkeeseen? (haluaa kuulla siitä – keskustele siitä – kytkee sen johonkin meneillään olevaan – ohjaa sitä...)
- Kytkeytyminen voi olla ihan ”kevyttä”, esim. opiskelija tulee tutkimusryhmään (paikalle tai virtuaalisesti) kertomaan hankkeestaan, tai opiskelijan hanke voi loksahduttaa osaksi meidän olemassa tai alkamassa olevia hankkeitamme, esim. osahankkeeksi – tai jotain tältä väliltä.
- Olen ohjannut opiskelijoita ottamaan yhteyttä tutkimusryhmien vetäjiin (seuraava askel)”

Prosessimme on nyt tässä esityksessä kuvatussa vaiheessa. Seuraava vaihe on tutkimusvastaavien tiimin (TKI-tiimi) työkokous, jossa tarkastellaan opiskelijoitten kehittämishankeideiden kokonaisuutta, opiskelijoilta tutkimusvastaaville ja hankkeiden projektipäälliköille tulleita yhteydenottoja ja sovitaan yhteisistä toimintatavoista. Perimmäisenä pedagogisena tavoitteena on, että opinnot läpäisevä ammatillinen elämäkertaprosessi kutoo kokonaisuutta: syventävät opinnot – kehittämishanke – vapaasti valittavat opinnot opiskelijan kehittäjä-ammattilaisen identiteetin rakennustyössä. YAMK-opinnoissa opiskelija kasvaa luovana ammatillisena, joka näkee oman roolinsa ja mahdollisuutensa kulttuurityöelämän ja siihen kytkeytyvien lähialojen tutkimus-, kehittämis- ja innovointityössä.

Lähteet

Kaupunkistrategia Turku 2029. <https://www.turku.fi/2029> Viitattu 15.10.2015

Turun ammattikorkeakoulun strategia 2015 – 2025. <http://www.turkuamk.fi/fi/turun-amk/toiminta-ja-organisaatio/arvot-ja-strategia/> Viitattu 17.10.2015

Varsinais-Suomen Kulttuuristrategia 2015 – 2025. <http://www.varsinaissuomi.fi/images/tiedostot/Edunvalvonta/Kulttuuristrategia/liitteet/kulttuuristrategia.pdf> Viitattu 14.10.2015

Anitta Juntunen

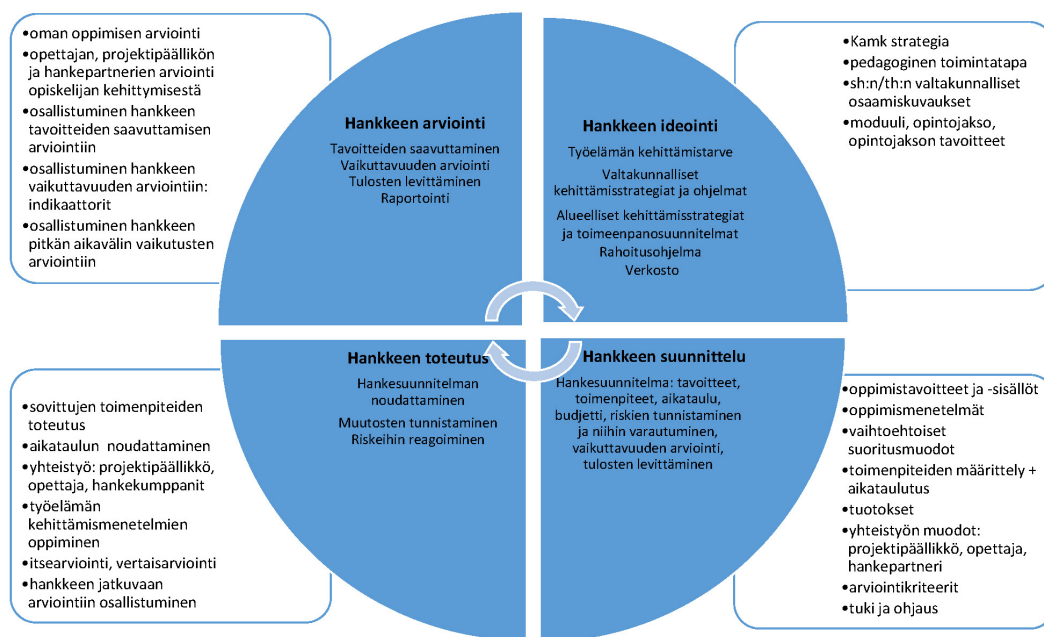
3.2 ULKOPUOLISTA RAHOITUSTA SAAVIEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMISHANKKEIDEN INTEGROINTI OPETUKSEEN HOITOTYÖN KOULUTUSOHJELMISSA KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Ammattikorkeakoululaissa (2014/932) on ammattikorkeakouluille annettu tehtäväksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa sekä kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Hanketoiminta on keskeinen menetelmä työelämän kehittämisessä ja osaamisen uudistamisessa. Tämän kehittämistehtävän lähtökohtana oli havainto, että KAMK:n vuonna 2014 valmistuneessa 'Tekemällä oppien kohti osaamista - Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintatapa' -julkaisussa ei ole huomioitu hanketoimintaa oppimisympäristönä. Erityisesti ulkopuolisella hankerahoituksella toteuttavien työelämän kehittämishankkeiden integrointi opetukseen on ollut vaikeasti toteutettavissa riippumatta siitä, onko KAMK hankkeen koordinoija vai hankepartneri.

Hoitotyön koulutusta ohjaavat EU:n ja koulutusta valvovien viranomaisten asettamat säännökset ja osaamisvaatimukset, joiden toteuttamisesta opettajat vastaavat. Koulutukseen kohdistuu paineita myös työelämästä, jossa opiskelijoiden osaamisen kehittymistä seurataan ja arvioidaan; yleensä työelämä havainnoi opiskelijan näkyvää toimintaa, kuten

miten opiskelija kohtaa potilaan ja hänen omaisensa ja millaiset käden taidot opiskelijalla on. Edellä mainitut tekijät johtavat siihen, että opettajat eivät näe hanketoiminnan mahdollisuuksia hoitotyön opiskelijan ammattitaidon kehittämisessä. Toisaalta hanke jää irralliseksi toimenpiteiden toteutukseksi, hankeprosessi hahmottumatta ja oppimisprosessi pinnalliseksi, jos siinä mukana olevat opettajat ja opiskelijat eivät tunne työelämän kehittämistarpeita, alueellisia kehittämissuunnitelmia eivätkä hankkeen rahoitusohjelman asettamia reunaehdoja.

Kehittämäni mallin (kuva 13) tarkoituksena on helpottaa opetuksen ja ulkopuolista rahoitusta saavan työelämän kehittämishankkeen integrointia hoitotyön koulutusohjelmissa Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Kuvion sisäosassa on hankeprosessin keskeiset vaiheet (hankkeen ideointi, hankesuunnittelu, hankkeen toteutus ja arviointi) toimenpiteineen. Ulkokehä kuvaa opetuksen näkökulmasta kussakin hankeprosessin vaiheessa huomioitavia asioita niin että opintojakso integroituisi hankkeeseen ja opiskelija oppisi sekä hanketoimintaa että kyseisen opintojakson keskeiset sisällöt.

Kuva 13: Ulkopuolista rahoitusta saavien työelämän kehittämishankkeiden integrointi opetukseen hoitotyön koulutusohjelmissa Kajaanin ammattikorkeakoulussa

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 2014/932. <http://www.finlex.fi/> Viitattu 2.12.2015

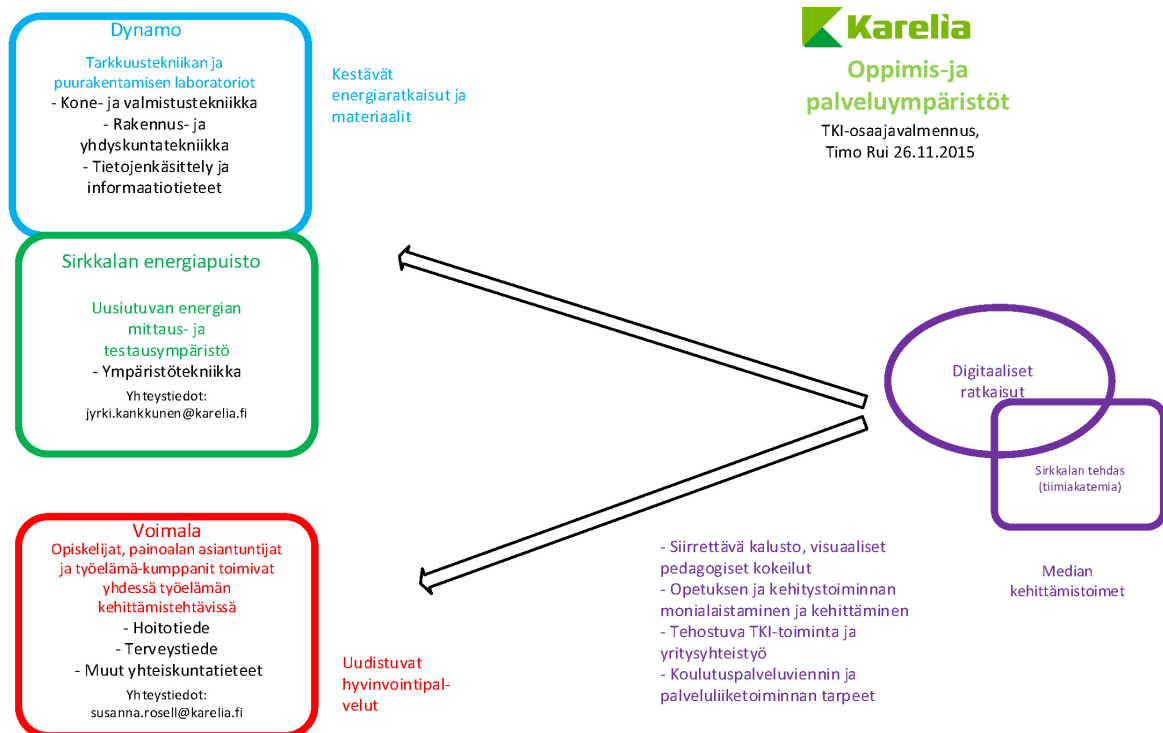
Takala, K., Oikarinen, A., Määttä, A., Itkonen, H., Heikkinen, E., Meriläinen, A., Rajander, T., Leinonen, R. & Soininen, E. 2014. Tekemällä oppien kohti osaamista – Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintatapa. <http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/80464/tekemallaoppienkohtiosaamistakajaaninammattikorkeakoulunpedagoginentoimintatapa.pdf?sequence=1> Viitattu 21.9.2015

Timo Rui

3.3 KARELIAN OPPIMIS- JA PALVELUYMPÄRISTÖT

Oheinen kaavio kertoo, kuinka median opetuksen suhdetta Karelia-ammattikorkeakoulun fyysisiin oppimis- ja palveluympäristöihin käsitellään tällä hetkellä (joulukuu 2015) Kareliassa. Karelian uudessa strategiassa oppimis- ja palveluympäristöt ovat koko ammattikorkeakoulun kehittämis-kohteina. Tähän liittyy tärkeänä osana median koulutusvas- tuun tilakysymys.

Vaihtoehtoina ovat jo olemassa olevan Sirkkalan tehtaan oppimis- ja palveluympäristön kehittäminen median ope- tuksen tarpeisiin ja/tai median opetuksen siirtäminen yhä vahvemmin osaksi jo olemassa olevia fyysisiä Karelian oppi- mis- ja palveluympäristöjä. Joka tapauksessa median opinto- ja tullaan monialaistamaan, mikä luo uusia mahdollisuuksia niin TKI-toimintaan kuin esimerkiksi palveluliiketoiminta- ja koulutusvientimyntiin.

Kuva 14: Median opetuksen suhde fyysisiin oppimis- ja palveluympäristöihin

Marjo Jussila

3.4 VIRTUAALINEN TKI-OPPIMISYMPÄRISTÖ – eCASELab

Tulevaisuuden tarpeet vs. olemassa olevat oppimisympäristöt

Oivallus-raportti vuodelta 2011 maalaava tulevaisuuden työelämästä varsin mielenkiintoisen kuvan: tarkat ohjeet korvautuvat suuntaviivoilla, ulkopuolelta annettujen sääntöjen sijaan työn sisällöt määritellään itse tai tiimin kesken (EK 2011). Alasta riippumatta työelämässä tarvitaan kehittävää ja luovaa otetta, mikä sisältää luovaa ongelmanratkaisua, yhteistyökykyä sekä erilaisuuden ja epävarmuuden sietämistä. Näihin lähtökohtiin perustuu myös innovaatiopedagogiikka, joka tähtää opiskelijoiden innovaatiovalmiuksien synnyttämiseen ja kehittämiseen - substanssiosaamisen lisäksi jokaisella tulee olla kyky osallistua oman alan innovaatio- ja kehittämisprosesseihin. (Räsänen 2014.)

Oppimisympäristö on tila, paikka, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoituksena on edistää oppimista (Nummenmaa & Virtanen 2002). Oppimisympäristön tulisi siis tarjota kanava tulevaisuudessa tarvittavien taitojen ja osaamisen hankkimiseen. Tällä hetkellä Lapin AMK:n Kaupan ja kulttuurin osaamisalalla käytössä olevat TKI-oppimisympäristöt keskittyvät pääasiassa innovointi- ja yrittäjyysteemaan eri aloilla. Ne perustuvat pitkälti fyysiseen läsnäoloon ja tarjoavat yhteiskehittämisen oppimisympäristön lähinnä pakollisiin opintoihin kytkettyinä. Voidaan perustellusti kysyä, missä on digitalisaatio, etäopiskelu ja monimuoto-opinnot?

Ottaen huomioon tulevaisuuden työelämän piirteet, korkeakoulutuksen tulisi mahdollistaa verkostoissa toimiminen, toisilta oppiminen ja toisten ideoiden päälle rakentaminen - tai edes näiden taitojen harjoittelun (EK 2011)

Parhaimmillaan tulevaisuuden oppimisympäristö tarjoaa kanavan näiden taitojen harjoitteluun ja kehittämiseen omaehtoisesti ja itsenäisesti niin yksilöinä kuin tiiminä.

Lisää kehitysidean taustoja on esitelty virtuaalisessa kuvassa <https://www.thinglink.com/scene/689402463035326466>.

Virtuaalinen työpöytä ja kohtaamispaikka

Olemassa olevien TKI-oppimisympäristöjen tarjoamasta puuttuu selkeästi digitalisaatiota monipuolisesti hyödyntävä virtuaalinen oppimisympäristö TKI-projektien toteuttamiseen. eCASE Lab (työnimi) -oppimisympäristö tarjoaa työkaluja ja välineitä niin kehittämisprojektien toteuttamiseen kuin verkostojen hyödyntämiseen toimien näin ollen sekä virtuaalisena työpöytänä että kohtaamispaikkana. Infograafissa (kuva 15) on esitetty prosessin tyypillisimmät vaiheet selkeyden vuoksi askelmittain vaikkakin todellisuudessa eri vaiheet toistuvat iteratiivisesti.

Virtuaalinen eCASE Lab -oppimisympäristö mahdollistaa monipuolisesti tulevaisuuden työelämän taitojen harjoittamisen: Se hyödyntää keskeisiä sosiaalisen median kanavia, digitaalisia palveluita ja mobiililaitteita kehittämistyössä. Se tarjoaa ympärivuotisen mahdollisuuden toteuttaa TKI-projekteja osana pakollisia tai vapaavalintaisia opintoja. Se mahdollistaa itsenäisen, omaehtoisen opiskelun niin yksilö- kuin pienryhmäprojekteissa. Se sopii alalle innovaatiotaitojen ja -valmiuksien kehittämiseen. Se mahdollistaa verkostojen hyödyntämisen TKI-projekteissa tarjoten kanavan työparin, mentorin tai opponijan etsimiseen.

Olemassa olevat TKI-oppimisympäristöt
Kaupan ja kulttuurin osaamisalalla:

- yrittäjyys- ja innovointiteemaisia
- paikallisiin opintojaksoihin sidottuja
- fyysisiä ympäristöjä tai fyysisistä osallistumista edellyttäviä

MISSÄ ON

omaehtoisuus, digitalisaatio,
non-stop tarjonta,
mobiilikäyttö, etäopiskelu,
monimuotokoulutus?

eCASE Lab

virtuaalinen työpöytä ja kohtaamispaikka
TKI-projektien työstämiseen

YMPÄRISTÖ TARJOAA TYÖKALUJA TYÖSKENTELYN ERI VAIHEISIIN

Motivoitunut,
itseohjautuva opiskelija

Yksilö- ja
pienryhmä-
tehtäviin

Monimuoto-opinnot
ja etäopiskelu

Prosessin taltiointiin ja
dokumentointiin

Opintojaksoihin sisältyvien
projektien tai omien
valinnaisprojektien suorittamiseen

YHTEENSOPIVUUS

Toimii niin tietokoneella kuin mobiililaitteilla.
Työskentely tapahtuu olemassa olevia palveluita ja sovelluksia hyödyntäen
(esim. Prezi, Padlet, Youtube, Thinglink, Facebook, Twitter, MindMeister).

Marjo Jussila
TKI-osaajavalmennus TKI-oppimisympäristöjen kehittäminen

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Kuva 15: eCaseLab prosessin vaiheet

Ehdotuksesta konkretiaan

Virtuaalinen työpöytä ja kohtaamispaikka eCASE Lab on vasta kehittämis ehdotus ja tarjoaa suunnan virtuaalisen TKI-oppimisympäristön kehittämiseen. Tämän tyyppinen oppimisympäristö tarjoaa mahdollisuuksia verkkokoulutuksen kehittämiseen viimeisimpien trendien mukaisesti: ”Big datan” keruu ja hyödyntäminen oppimisen organisoinnissa, mobiilikäyttö, pelillistäminen, eri sovellusten eli ”appien” hyödyntäminen, MOOCs eli avoimet online massaluennot esimerkkeinä (Smith 2014).

Lapin AMKissa on parhaillaan käynnissä suuri opetussuunnitelmien uudistustyö, jossa oppiminen tulee tapahtumaan entistä suurempien kokonaisuuksien ja projektien muodossa. eCASE Lab mahdollistaa niin pienten kuin suurten projektien työstämisen ja dokumentoinnin arviointia varten. Seuraava askel on määrittellä ympäristön toimintaa ja ominaisuuksia tarkemmin sekä ideoida konkreettisia ratkaisuja, kuinka tällainen oppimisympäristö voitaisiin toteuttaa ja pilotoida.

Tämän tyyppisen virtuaalisen oppimisympäristön kehittämiseen on helposti nähtävissä erilaisia suuntia ja laajentumismahdollisuuksia. Yksinkertaisimmillaan se voi olla yhden koulutusalan oma virtuaaliympäristö erilaisten projektien työstämiseen tai koko AMK:n laajuinen, osaamis- ja koulutusalojen välinen monialainen TKI-oppimisympäristö. Se voisi myös toimia alustana kansainväliselle yhteistyölle mahdollistaen yhteiset projektit kv-kumppaneiden kanssa. Lapin AMK etsii kiinnostuneita kumppaneita ja verkostoja tämän tyyppisten virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen.

Lähteet

EK 2011. Elinkeinoelämän keskusliitto. Oivallus-hankkeen loppuraportti.

Nummenmaa, A. R. & Virtanen, J. (toim.) 2002. Ongelmasta oivallukseen. Ongelmaperustainen opetussuunnitelma.

Räsänen, M. (toim.) 2014. Innovaatiokompetensseja mittaamassa. Opas innovaatiovalmiuksien arviointiin. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 90.

Smith, F. 2014. 10 Online Learning Trends to Watch in 2015. Julkaistu 11.12.2014. Luettu 28.9.2015.
<http://www.edtechmagazine.com/k12/article/2014/12/10-online-learning-trends-watch-2015-infographic>

Anne Timonen

3.5 KAKSI CASEA LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULUN TKI-TOIMINNAN JA OPETUKSEN INTEGRAATIOSTA

Case 1: TKI-toiminta opetuksessa; ammattikorkeakoulun, toisen asteen koulutuksen ja opetuksen kohtaaminen

Työpajan nimi: Miten ”ihan kivasta” palvelutuotteesta tulee yritykselle lisäarvoa ja asiakkaalle kiinnostava?

Työpajatyöskentelyn tavoitteena oli konkretisoida osallistujille Green Care -toimintaan liittyviä näkökohtia palvelutuote-esimerkkien kautta. Green Care voi olla hankkeeseen osallistuvilla yrityksillä ja opiskelijoilla hyvä mahdollisuus luoda kannattavaa liiketoimintaa, mutta luentojen tai tapausesimerkkien vieminen käytäntöön omalla työpaikalla voi olla vaikeaa. Työpajassa haluttiin antaa osallistujille käytännön kokemusta siitä, miten aivan tavallisesta aktiviteetista voi kehittää asiakkaalle merkityksellisillä ominaisuuksilla ladatun Green Care -tuotteen.

Osallistujina olivat LAMKin ja Salpauksen opiskelijat sekä Vihreän välittämisen innovaatioareenassa mukana olleet matkailu- ja hyvinvointiyrittäjät. Työpajassa pohdittiin palvelutuote-esimerkkien avulla, miten Green Care -toiminnan avulla voidaan lisätä ja syventää asiakkaalle merkityksellisiä ominaisuuksia. Työpajan aluksi pidimme lyhyen alustuksen, jossa avasimme Green Caren ominaispiirteitä (luonto, yhteisöllisyys, toiminnallisuus, hyvinvointi) ja luontoon liittyvien virkistyspalvelujen tarjoamisen ongelmia (esim. kysynnän riippuvaisuus suhdanteista).

Alustuksen jälkeen työpajassa ideoitiin pienryhmissä muuttaman erilaisen aktiviteetin muokkaamista Green Care

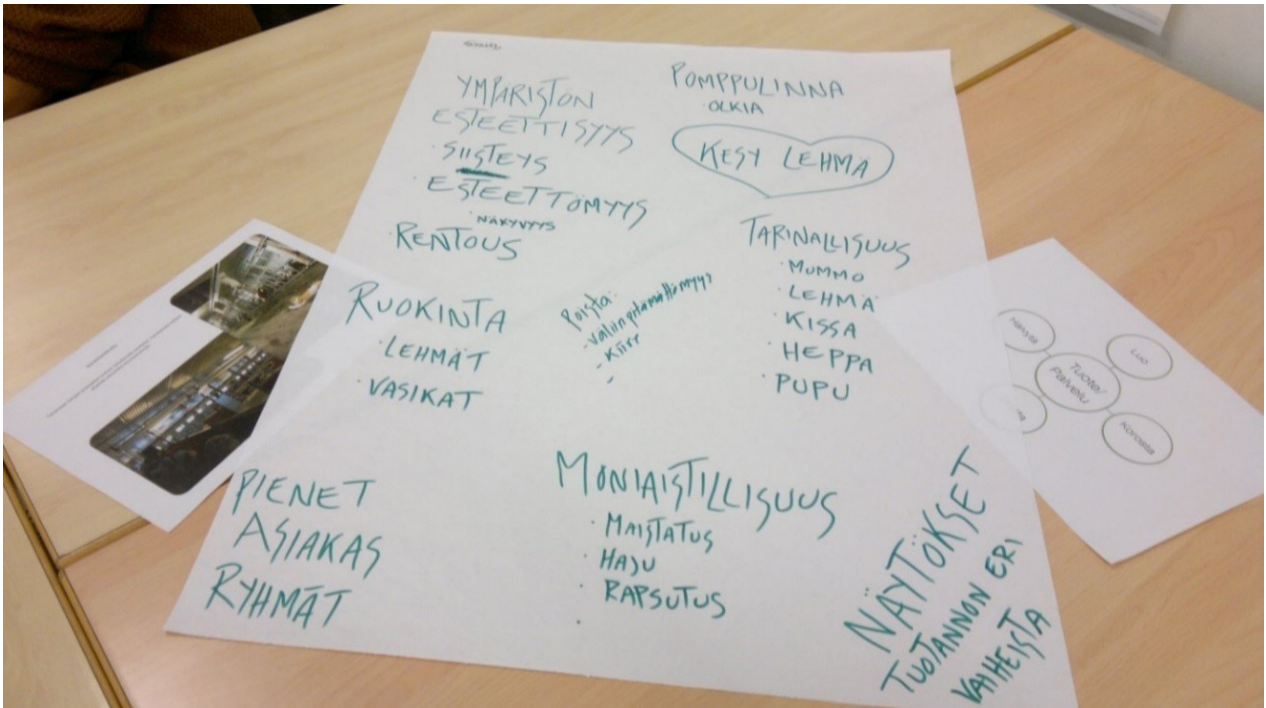
-palvelutuotteiksi. Työstettäviä aktiviteetteja olivat esimerkiksi retkiluistelu, patikkaretki, navettavierailu tai pajukorin punonta. Apuvälineenä työstämisessä käytettiin mallia, jossa pohdittiin, mitä ominaisuuksia tuotteesta tulisi korostaa, lisätä, häivyttää tai poistaa kokonaan.

Työpaja oli kestoltaan puoli tuntia ja se toteutettiin kaksi kertaa. Pienryhmät kirjasiivat pohdintojansa fläppipapereille. Työstämisen jälkeen tulokset käytiin lyhyesti läpi yhdessä ja työpajavetäjät kokosivat keskeisimmät tulokset seinälle kiinnitetylle fläpille. Jälkimmäisen työpajan päätyttyä työpajavetäjät laativat tuloksista koosteen, joka esiteltiin osallistujille tapahtuman päätteeksi.

Työpaja toimi mukana oleville yrityksille tuote- ja palvelukehittämisen ideariihenä, jossa eri osallistujien näkökulmat auttoivat yrittäjiä hahmottamaan, mitä lisäarvoa ja aineettomia taustavaikuttajia yrityksen palveluissa voisi olla ja miten niiden avulla voidaan brändätä yrityksen liiketoimintaa.

Työpaja toteutettiin ensimmäisen kerran LIVE - Liiketoimintaa verkostoitumalla -hankkeen Vihreän välittämisen innovaatioareena -tapahtumassa 6.2.2014 Laurea-ammattikorkeakoulussa Vantaalla. Työpajamenetelmää on mallinnettu Lahden ammattikorkeakoulun ja Koulutuskeskus Salpauksen yrittäjyysopetuksessa.

Työpajan sisällön suunnittelu ja toteutus Hanna Salmi (opettaja, Koulutuskeskus Salpaus, Luonnonvara-ala), Emma Laaksonen (opiskelija, LAMK Liiketalous) sekä Anne Timonen (projektipäällikkö, LAMK TKI-asiantuntija)

Kuva 17: Työpajapohdintaa (kuva: Anne Timonen)

Työpajan tuloksia

Työpajatyöskentelyn kautta osallistujat nostivat esiin Green Care -palvelutuotteiden ominaisuuksia, joita pitäisi lisätä/korostaa tai häivyttää/poistaa.

Ominaisuuksia, joita tulisi lisätä tai korostaa:

- Turvallisuus
- Terveysvaikutukset
- Moniaistillisuus
- Luomisprosessi
- Alkuperä
- Lisätuotteet
- Visuaalisuus
- Hyvinvointi
- Tarkoituksellisuus

Ominaisuuksia, joita tulisi häivyttää/poistaa:

- Osallistumisen esteet
- Ennakkoluulot
- Pelot
- Kilpailuhenkisyys
- Varusteurheilu
- Kiire, stressi, suorituspaine
- Välinpitämättömyys
- Teknisyys
- Keinotekoisuus
- Virallisuus
- Valtasuhteet
- Kliinisyys
- Melu

Case 2: Green care toimintamallikokeilu Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveydenalan opintojen ja toisen asteen ammatillista koulutusta tuottavan Koulutuskeskus Salpauksen hoivatyön opetuksen sisältöihin autenttista yrittäjäympäristöä mallintamalla

Projektityön lähtökohtana oli luoda opiskelijaprojektin kautta yhteistyö- ja oppimismalli jossa huomioidaan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan ja toisen asteen ammatillisen hoiva-alan koulutusasteiden ja ammattialojen yhteinen toimintaympäristö ja asiakkuudet yhdistettynä hoiva-alan yrityksen palveluntarjontaan ja toimintaympäristöön.

Projektityö perustuu Lahden ammattikorkeakoulun, Työteho-seura ry:n, Hämeen ammattikorkeakoulun sekä ProAgrarian yhteiseen LIVE Green Care -hankkeen projektisuunnitelmaan, jonka tavoitteena oli LAMKin osalta kehittää alan ammatillista ja täydennyskoulutusta, niiden oppimisympäristöä sekä oppilaitos- ja asiantuntijaverkostojen yhteistyötä.

Oppimisympäristönä yritys

Yhteinen oppimisympäristömme oli Hakamaan tila Nasolassa. Se on maaseudulla sijaitseva Eteva -kuntayhtymän yksikkö, jossa sekä asuu että käy työ- tai päivätoiminnassa vammaisia henkilöitä. Tila on perustettu vuonna 1997 erityisesti sellaisia henkilöitä varten, joille maatila asumis- ja työympäristönä oli tuttu lapsuudesta. Asuinympäristö on todettu vuosien saatossa sopivaksi myös niille ihmisille, joilla on psyykkisiä ongelmia ja haastavaa käytöstä.

Tilalla tehdään maatalan töitä vuodenaikojen mukaan. Pelloilla kasvatetaan kasviksia ja vihanneksia tilan omaan käyttöön. Navetalla hoidetaan mm. lampaita ja kanoja. Metsiä hoidetaan pääsääntöisesti talvella. Lähialueiden metsiä ja vesistöjä käytetään myös virkistystarpeisiin. Omassa metsässä on luontopolku, laavu ja marjamättäät. Läheisellä järvellä kalastetaan eri vuodenaikoina ja kesäaikaan rantasauna ja grilli ovat kaikkien käytössä.

Vierailupäivänä tilalle oli järjestetty avointen ovien päivä. Tilan normaalien syystöiden seuraamisen lisäksi vieraille oli järjestetty valokuvanäyttely, kahvio ja elävää musiikkia tilan konehalliin. Opiskelijat saivat myös tutustua uusiin koteihin, joita muutammat asukkaat halusivat heille esitellä.

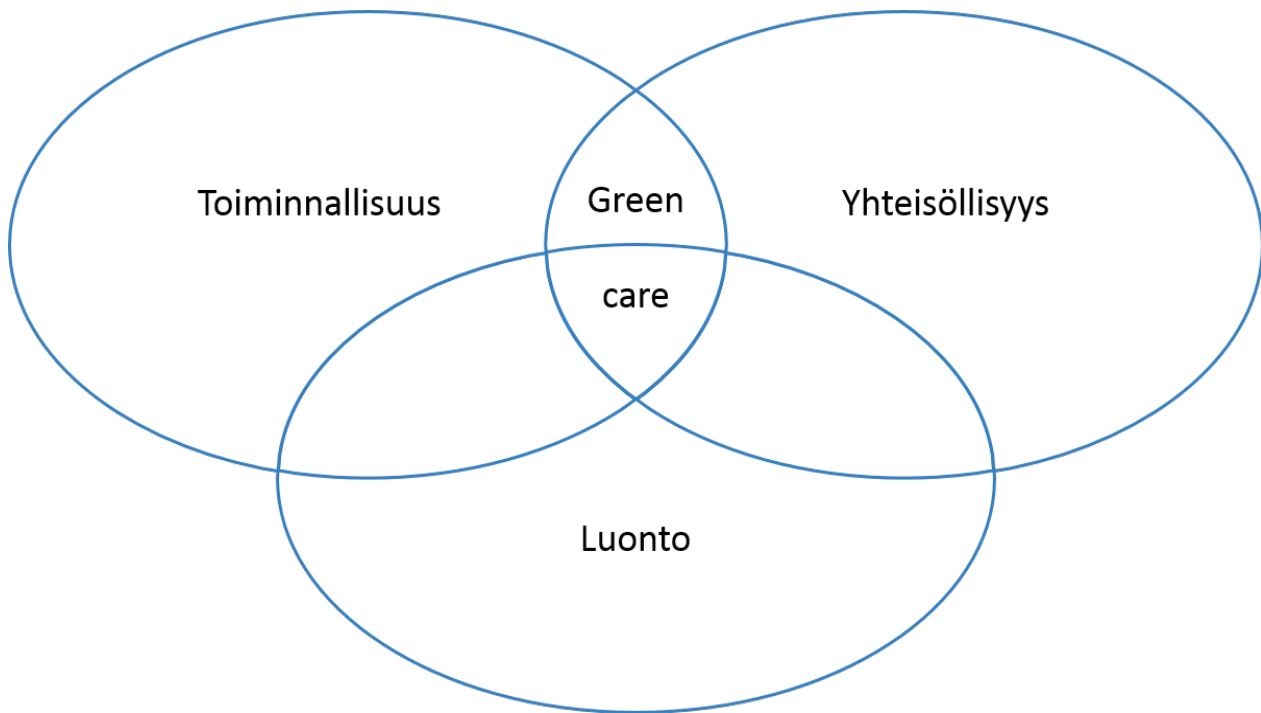
Tilan toimintaan tutustumisen jälkeen kokoonnuttiin navetan vintille keskustelemaan havainnoista. Osa opiskelijoita jatkoi opiskelupäivää vielä tilan vanhassa päärakennuksessa, joka henkii vanhaa hämäläistä maaseutuperinnettä.

Toimintamalli

Molemmilla opiskelijaryhmillä oli omaan opintojaksoon liittyvä ennakkomateriaali ennen yhteistä opetustilannetta. Opiskelijat tulivat tilalle ja tutustuivat ensin omatoimisesti tilan toimintaan. Itsenäisen työskentelyn jälkeen kokoonnuimme yhteen ja tilan työtoiminnan ohjaaja kertoi tilan toiminnan periaatteista ja sisällöistä ja vastasi opiskelijoita askarruttaviin kysymyksiin.

Tämän jälkeen jaoin opiskelijat monialaisiin pienryhmiin (4-5 opiskelijaa/ryhmä). Opiskelijat tutustuivat toisiinsa, toistensa koulutukseen ja ennakkotehtäväänsä sekä kävivät palautekeskustelua kokemustensa pohjalta.

Opiskelijaryhmä	Opintojakso	Opetussuunnitelman osaamistavoitteet Opiskelija
Sosionomi AMK, LAMK 20 opiskelijaa	Työmenetelmiä arjen tukemiseen; Green care mentelmät	<ul style="list-style-type: none"> Osaa tunnistaa ja arvioida asiakkaan voimavaroja ja tarpeita. Harjaantuu soveltamaan erilaisia asiakastyön työorientaatioita ja työmenetelmiä Tunnistaa osallisuutta edistäviä ja elämyksellisiä menetelmiä ja ymmärtää niiden merkityksen arjen tukemiseen.
Lähihoitaja, Salpaus 10 oppisopimusopiskelijaa	Toimintakykyä edistävä elinympäristö; Green care toimintamallit ja Vihreä hoiva-teema	<p>Suunnittelee ja toteuttaa yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaalle viihtyisän, turvallisen ja asiakkaan toimintakykyä edistävän elinympäristön.</p> <p>Tukee asiakasta hänen elämänhallintaansa edistävien muutosten aikaansaamiseksi.</p> <p>Toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja ohjaa asiakkaita niiden mukaiseen toimintaan.</p>

Kuva 17: Green care - Vihreän hoivan perusteemojen arvokentät

Oppimistehtävän arviointi

- Yhteisopetus onnistui, koska molemmat ammattiryhmät (tulevat lähihoitajat ja sosionomit) voivat työllistyä ko. paikkaan
- Opiskelijat saivat tietoa toisensa koulutuksesta
- Oppimisympäristö mahdollisti elämyksellisen Green Care -luontokokemuksen
- Opettajayhteistyö mahdollisti pedagogisen ja sisällöllisen osaamisen jakamisen
- Haasteet olivat aikataulujen sovittamisessa, mutta muuten toimintatapana tämä oli helposti toteutettavissa ja bonuksena tulivat hyvinvointivaikutukset osallistujille.
- Kehitettyä toimintamallia ja pedagogiikkaa voidaan soveltaa ja mallintaa eri koulutusalojen opetuksessa ja toimintaympäristöissä.

Projektityön suunnittelu ja toteutus:

Lehtori Tarja Tolonen (LAMK Sosiaali- ja terveysala), opettaja Marja-Liisa Miettinen (Koulutuskeskus Salpaus, hoiva-ala), Sosionomi AMK -opiskelijat (LAMK) ja lähihoitaja-opiskelijat (Koulutuskeskus Salpaus) sekä projektipäällikkö Anne Timonen (LAMK).

Timo Korander & Markku Myllylä

3.6 POLIISITOIMINNAN TKI-PÄIVÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

Poliisin perustutkinnon uudistuminen ammattikorkeakoulutasolle syksyllä 2014 asetti muutostarpeita monessa suhteessa. Suurimmat yksittäiset muutokset näyttivät alkuvaiheessa liittyvän opinnäytteisiin ja opinnäytetyöskentelyä tukeviin opintoihin. Opinnäytteiden suhteen jouduttiin esimerkiksi miettimään perustutkimuksen ja soveltavan tai kehittävän tutkimuksen roolia ja painoarvoa, samoin sitä, millä tavoin oppilaitoksen opinnäyteprosessiin liittyvää TKI-toimintaa kehitettäessä voitaisiin antaa entistä parempia valmiuksia työelämän kehittämiseen.

TKI-osaajavalmennuksen myötä on kuitenkin vasta auennut se opiskelun kirjo, jolla muut ammattikorkeakoulut ovat jo vuosia opintojaan tarjonneet – lähinnä erilaisten projektien kautta tapahtuvana oppimisena. TKI-toiminnassa on sisäänrakennettuna työelämäkonteksti, jonka ajatellaan edesauttavan opitun soveltamista. Esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulussa toteutetussa tutkimustyöpajatoiminnassa ja muissa vastaavissa hankkeissa (Living Lab) tutustutaan tutkimustyön eri vaiheisiin ja toimintaa ohjaa pyrkimys ongelmien ratkaisuun ja prosessin ymmärtämiseen (Jolkkonen, Lehtonen & Kanerva-Lehti 2006). Oppimisen siirtovaikutus voikin Engeströmin (2001) mukaan toteutua juuri tällaisissa työelämään kiinteästi liittyvissä hankkeissa, joihin niin opiskelijat, työelämän toimijat kuin opettajat yhteisesti osallistuvat.

Verkostoituneessa korkeakoulumallissa osaamista jaetaan kaikkien kolmen osapuolen, opiskelijoiden, opettajien ja työelämän toimijoiden, kesken monialaisesti. Opettajan rooli verkostoituneessa mallissa on kuin valmentajan, opetus on opiskelijalähtöistä ja kaikki työntekijät, myös työelämästä, osallistuvat opiskelijoiden ohjaukseen. Samalla, kun opetus ja työelämä yhä vahvemmin integroituvat toisiinsa, toteutuu myös yksi keskeinen työelämätaito, yhteisöllinen

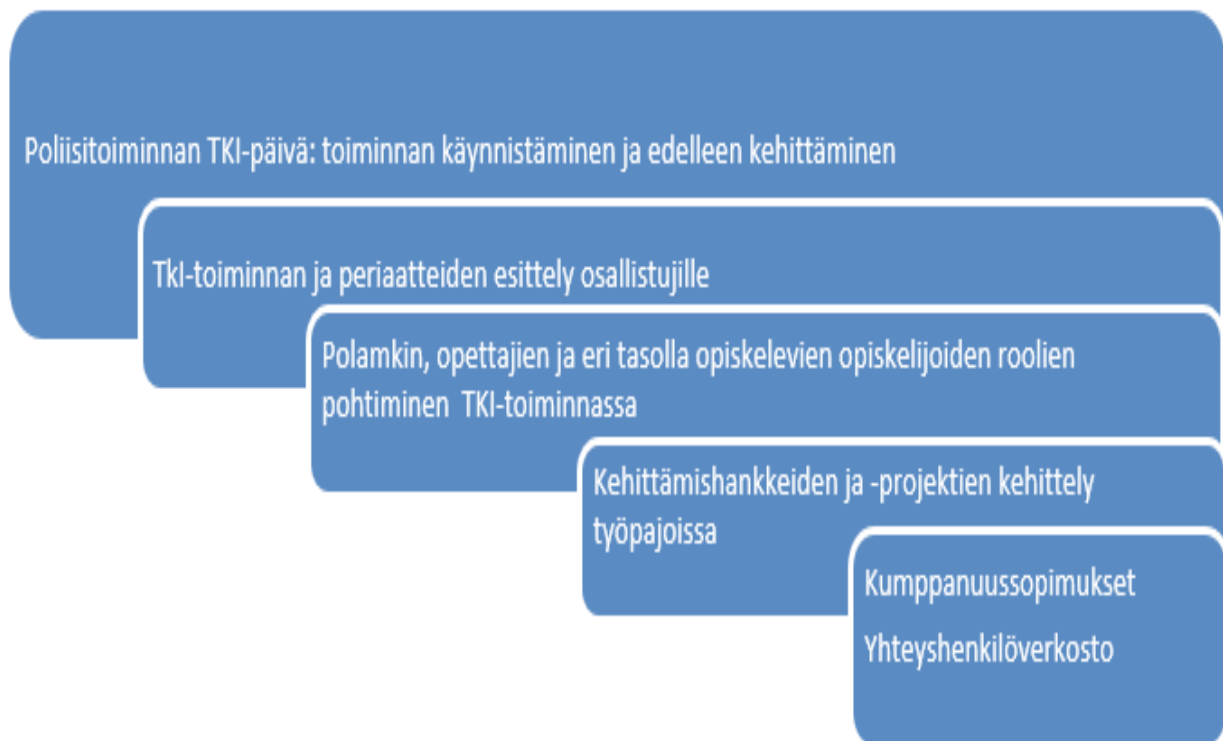
tiedonmuodostus. Työelämän nopeat muutokset edellyttävät koulutukselta lisäksi nopeaa reagointikykyä, joihin moniammatillisuudella on mahdollista vastata. (Nykänen & Tynjälä, 2012. Aikuiskasvatus 1/2012; Mäkinen & Harra, 2012.) Verkostoituneen mallin saattaminen Polamkissa käytäntöön tulisikin olla pitkän tähtäimen tavoitteena.

Keskeisen ongelman tällä hetkellä muodostaa kuitenkin se, että Poliisiammattikorkeakoulun läheisimmillä kumppaneilla, eri poliisiyksiköillä, ei ole kunnollista käsitystä opiskelijoiden roolista. Luultavasti siitä syystä työelämän kehittämiseen tähtäviä hankealoitteita ei tule riittävästi opiskelutarkoituksiin, eikä Polamkille siten muodostu ammattialan kehittäjän roolia siinä määrin kuin se olisi toivottavaa. Työelämästä ammennetut TKI-projektit – olivat ne sitten opinnäytteitä tai muita projektiluonteista opintoja – edellyttävät oppilaitoksen ja keskeisten kumppaneiden yhteistä näkemystä siitä, mikä Polamkin rooli poliisityön kehittäjänä on. Luottamus oppilaitoksen kykyyn rakentuu tiedon varaan: tieto opintokokonaisuuksista, oppimistavoitteista ja kehittyvästä asiantuntijuudesta yhdessä sovellettavien, opiskelijalähtöisten ja yhteisöllisten, pedagogisten ratkaisujen kanssa luo positiivisen ilmapiirin, jossa työelämää kehittävien käytäntöjen uudistaminen nähdään yhteisenä tavoitteena. Tässä vaiheessa – korkeakoulutuksen alkutaipaleella – on siten tärkeää luoda malli, jonka avulla paitsi tietoa välitetään, myös ideoita työelämän uudistamiseksi kehitellään, keskeisiä kumppaneita sitoutetaan kehittämistoimintaan ja luodaan jatkuvuutta. Tällainen malli voisi olla nimeltään TKI-toiminnan kehittämispäivä, jonka toteutusta tulisi suunnitella oppilaitoksessa laajalla joukolla ja jonka projektivastaavina voisivat toimia tämän tiivistelmän kirjoittajat. TKI-toiminnan kehittämispäivän tulisi sisältää ainakin kuvassa 19 esitellyt asiakokonaisuudet.

Poliisitoiminnan TKI-kehittämisspäivän suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa esille erilaisia tutkimukseen ja kehittämiseen liittyviä esimerkkihankkeita, samoin opin- näytteitä. Erilaiset organisatoriset prosessikuvaukset, projek- titoiminnan metodit, SWOT-analyysejä teko, kriittisten menestystekijöiden etsiminen, tapaustutkimukset ja tule- vaisuuden tutkimuksen metodien, esimerkiksi skenaarioi- den hahmottelu ja hiljaisten signaalien analyysi voisivat toimia osallistujia aktivoivina esimerkkeinä. Myös erilai- sen poliisitoimintaan liittyvien asiakaspalautteiden hyöty- jä poliisitoiminnan kehittämisessä voitaisiin tarkastella ja markkinoida. Tärkeintä on löytää konkreettisia ja käytännön

läheisiä keinoja TKI-yhteistyöhön Polamkin opiskelijoiden, opettajien ja työelämän eli poliisikentän välillä.

Poliisitoiminnan TKI-kehittämisspäivästä pyritään kehit- tämään säännöllinen tapahtuma, instituutio, joka kerää yhteen eri osapuolia ja tekijöitä. Tavoitteena on muodos- ta toimiva asiantuntija- ja yhteistyöverkosto, jolla noste- taan sekä Poliisiammattikorkeakoulun TKI-toiminnan tasoa sekä parannetaan koko poliisiorganisaatiota hyödyntävää TKI-toimintaa. Samalla kehittämisspäivä voisi toimia yhden- laisena poliisialan kehittämisen julkaisukanavana.

Kuva 19: TKI-toiminnan kehittämisspäivän sisältämät asiakokonaisuudet

Lähteet

Engström, Y. 2001. Koulun ja työn rajavyöhykkeellä: uusia työssäoppimisen mahdollisuuksia. Toim. T. Tuomi-Gröhn & Y. Engeström. Helsinki: Yliopistopaino.

Jolkkonen, A., Lehtonen, J. & Kanerva-Lehto, H. 2006. Ohjaaja pajan paukkeessa. Teoksessa H. Kotila (toim.) Opettajana ammattikorkeakoulussa. Helsinki: Edita, 169–183.

Mäkinen, E. & Harra, T. 2012. Korkeakouluopettajuus muutoksessa. Teoksessa T. Harra & E. Mäkinen (toim.), Korkeakouluopettajuuden uudet nuotit (s. 5–13). Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 7/2012.

Nykänen, S. & Tynjälä, P. 2012. Työelämätaitojen kehittämisen mallit korkeakoulutuksessa. Aikuiskasvatus 32(1), 17–28.

Annemari Kuhmonen & Tiina Järvinen

4 TKI-OSAAJAVALMENNUS OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ: VÄLÄHDYKSIÄ KAHDELTA KIERROKSELTA JA TUIKKAUKSIA TULEVAAN

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan esimerkiksi ekosysteemiä, fyysistä paikkaa, digitaalista tilaa, verkostoa tai dialogia. Parhaimmillaan tämän päivän oppimisympäristöt ovat rajattomia ja uudistuvat jatkuvasti. Ne mahdollistavat jaetun asiantuntijuuden, yhteisöllisen tiedon rakentamisen ja elinikäisen oppimisen. Oppijat rakentavat ja muokkaavat oppimisympäristöjä kulloiseenkin oppimistilanteeseen sopiviksi. (Manninen ym. 2007.) Tulevaisuudessa oppijat haluavat vielä nykyistä joustavammin valita mitä, missä, milloin, miten ja kenen kanssa oppivat. Heillä on tarve keskittyä henkilökohtaisella oppimispolullaan oman kehittymisen kannalta olennaiseen osaamiseen ja menestyäkseen työssä myös oman asiantuntijuuden näkyväksi tekemiseen. (Saloniemi 2015.) Näihin haasteisiin vastaaminen on kriittistä myös TKI-osaajavalmennuksessa.

Tarkastelemme TKI-osaajavalmennuksen pilottia oppimisympäristönä eri roolien näkökulmista. Kerromme joitain kokemuksiamme, havaintojamme ja kehittämissuhteitamme valmennettavina, valmentajana ja mentorina. Pohdimme, miten valmennus mahdollisti oppimisen ja osaamisen kehittymisen. Osallistuimme molemmat valmennettavina ensimmäiseen pilottiin vuonna 2014. Toisella kierroksella vuonna 2015 Tiina toimi mentorina LAMKin kahdelle valmennettavalle ja Annemari Laurean projektipäällikkönä ja valmentajana TKI-toiminta oppimisympäristönä -moduulissa.

Yhteisöllistä tiedonrakentelua tuntosarvet tulevaisuudessa

Elämme tietotyön eli jatkuvan yhdessä oppimisen yhteiskunnassa, jossa työtä voidaan sosiaalisen teknologian avulla tehdä missä vain. Tietotyöorganisaatioissa osaaminen on vuorovaikutuksessa, ei yksilöissä. Menestyvässä organisaatiossa yksilön osaamisen tulee linkittyä työyhteisön yhteiseksi osaamiseksi. Vuorovaikutuksen tulee olla myös organisaatorajat ylittävää kokemusten vaihtoa kollegojen ja toisen ammattikunnan edustajien välillä kotimaassa ja kansainvälisesti. (Salminen 2013.) Aloitamme kokemuksemme tarkastelun valmennuksen pienryhmästä oppimisympäristönä, koska me molemmat koimme vertaisoppimisen muilta oman alan edustajilta ja uuden oppimisen muiden alojen edustajilta erityisen arvokkaaksi. Pienryhmä toimi hyvänä, monialaisena ja organisaatorajat rikkovana vuorovaikutusfoorumina.

Pienryhmä oli ensimmäinen kosketuksemme valmennukseen käytännössä. Kohtasimme tammikuussa 2014 boot camp -tilaisuudessa Rantasipi Sveitsissä Hyvinkäällä. Meidän pienryhmämme, jolle ideoimme nimen Team Kasipallo, koostui viidestä toisilleen ennalta tuntemattomasta jäsenestä: Tiina Järvinen, LAMK; Annemari Kuhmonen, Laurea; Iira Lankinen, Metropolia; Joachim Ring, Arcada ja Milla Roininen, Turun AMK. Edustimme sekä lehtoreita eri koulutusaloilta että hankeasiantuntijoita TKI-tukitoiminnoista, mikä osoittautui kantavaksi voimaksi yhdessä toimimisessa ja ongelmien ratkaisussa, koska jäsenten kokemukset ja näkökulmat olivat monipuolisia ja riittävän erilaisia.

Valitsimme pienryhmämme kehittämistehtäväksi meitä kaikkia innostaneen ja oman organisaatiomme jokaiselle meistä antamaan kehittämistehtävään tavalla toisella liittyneen aiheen AMK-oppimisympäristö 2040. Valmennuksessa vierailleen liikkeenjohdon neuvonantajan Esko Kilven (2014) innoittamana työstimme ajatuksia ammattikorkeakouluista brokereina, työnantajista appseina ja työstä yhteisöllisenä toimintana yksilösuorituksen sijaan. Ammattikorkeakoulujen rooli painottuu jatkossa entistä enemmän oppimisen fasilitaattoreina toimimiseen. Opettajat toimivat oppimisen mahdollistajina ja mahdollistavat samalla opiskelijoiden ja yrittäjien kohtaamiset. Pohdimme myös oppimisen iloa ja flowta esimerkiksi pelien ja pelillistämisen näkökulmasta. Keskeisimmät havaintomme kirjasimme posteriin (kuva 20).

Vaikka pienryhmätyöskentely oli antoisaa, jälkikäteen arviointuna toiminnan olisi pitänyt olla tavoitteellisempaa heti alusta alkaen – nyt jäi paljon potentiaalia hyödyntämättä, kun varsinainen ryhmäytyminen tapahtui vasta syksyn 2014 Stuttgartin opintomatkan aikana, jolloin valmennus oli jo loppusuoralla. Kirkkaat ja realistiset tavoitteet olisivat varmasti myös motivoineet meitä löytämään paremmin yhteistä aikaa arjessa ja työskentelemään määrätietoisemmin yhteisen päämäärän eteen.

Vertaisoppiminen oli merkittävässä roolissa myös TKI-toiminta oppimisympäristönä -moduulissa. Valmennettavat oppivat erityisesti toinen toisiltaan esimerkiksi hyviä käytänteitä oman organisaationsa oppimisympäristöjen kehitystyöhön. Vuorovaikutteista oppimista tapahtui myös valmennettavien ja valmentajan välisessä vuorovaikutuksessa.

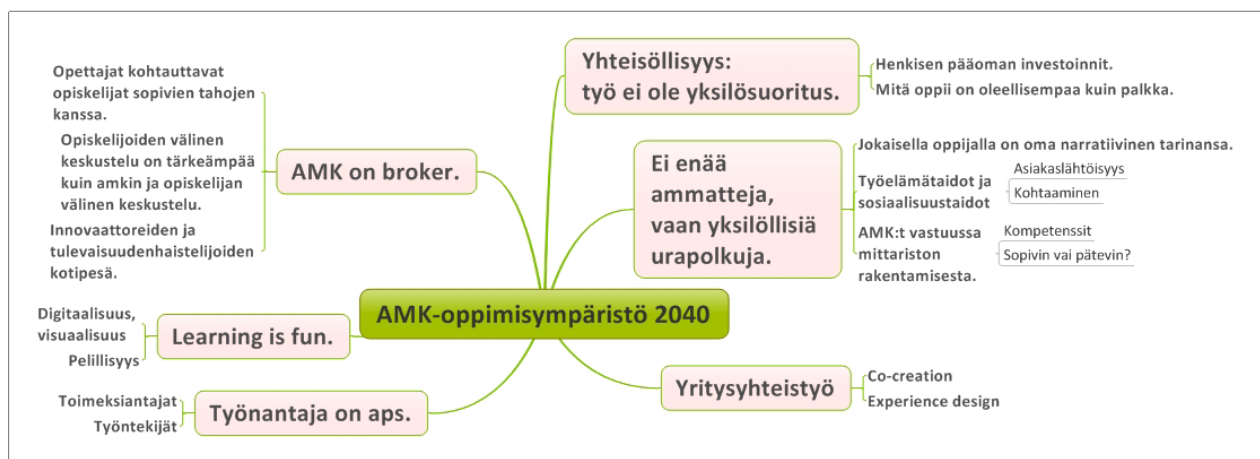
Miten onnistuimme tekemään osaamisemme kehittymisen näkyväksi pienryhmän sisällä, pienryhmien välillä ja sidosryhmille? Jälkiviisaasti suosittelemme jatkossa valmennettaville digiloikkaa Moodlesta muualle eli sekä

henkilökohtaisen että pienryhmän oman oppimisympäristön rakentamista verkkoon sosiaalisen median palveluja ja verkostoja hyödyntämällä. Sekä yksilön että hänen taustaorganisaationsa kannalta on tärkeää, että oppimisympäristöön on mahdollista palata tarpeen mukaan ja että sitä pystyy edelleen kehittämään. Skype- ja muiden livekokousten järjestäminen oli aikataulujen vuoksi hankalaa, joten siitäkin syystä hyvä yhteinen oppimisympäristö on tarpeellinen. Samalla jokaiselle valmennettavalle tarjoutuu mahdollisuus hyödyntää oppimisympäristöä oman asiantuntijuuden brändäyksessä ja työmarkkina-arvon parantamisessa.

- Panostakaa avoimuuteen ja yhteisöllisyyteen! Rohkaistukaa bloggaamaan ja vloggaamaan! Uskaltakaa raportoida liveinä Twitteriin! Tuottakaa sisältöjä SlideShareen! Entä miltä näyttäisi oman pienryhmän tarina Storifyssa?

Valmennettaville nimettiin mentori omasta ammattikorkeakoulusta. Valmennettava – mentori -toiminnan laajuus ja syvyys vaihteli paljonkin. Parhaimmillaan se oli mielenkiintoista vuorovaikutusta ja vastavuoroista oppimista. Joissain tapauksissa yhteistä dialogia tai toimintatapaa ei eri syistä muodostunut.

Pienryhmälle kannattaisi antaa enemmän valtaa ja vastuuta, kuten esimerkiksi oma budjetti käytettäväksi mentorointiin ja matkoihin. Henkilökohtaisten, omasta ammattikorkeakoulusta tulevien mentorien lisäksi pienryhmällä voisi olla yhteinen innostaja-mentori jostain ammattikorkeakoulujen sidosryhmästä, esimerkiksi yritysmaailman, rahoittajan, yliopiston tai tiedekorkeakoulun edustaja. Tai vaikka pelisuunnittelija tai luovuuden herättelijä, joka rohkaisisi ammattikorkeakouluja matkalla kohti Kilven peräänkuuluttamaa ”innovaattoreiden ja tulevaisuudenhaistelijoiden kotipesää”.

Kuva 20: AMK-oppimisympäristö 2040 Team Kasipallon kuvaamana ja Esko Kilven (2014) innoittamana

TKI-osaajavalmennukselle oli valittu käyttäjä- ja käytännölähtöinen lähestymistapa (Saranki-Rantakokko & Lahetti 2015). Olisi ollut kiinnostavaa kytkeä pk-sektori aidosti mukaan valmennukseen ja oppia yhdessä pk-yritysten kanssa. Ainakin boot campissa olisi ollut oiva tilaisuus esimerkiksi työpajassa yhdessä pohtia, mitkä ovat pk-yritysten tarpeet ja toiveet TKI-toiminnan osalta ja miten hyvin pk-yritysten osaamistarpeet ja ammattikorkeakoulujen osaaminen kohtaavat.

Ja vielä pidemmälle vietyinä: Olisi ollut mahtavaa löytää keino sitouttaa joukko pk-yrityksiä ja ryhtyä yhdessä heidän kanssaan kirjoittamaan esimerkiksi Horizon-hakemuksia vaikkapa kokeneen kansainvälisen Horizon-coachin johdolla. TKI-osaajan kieli on englanti ja hänen on osattava toimia kansainvälisissä virtuaalitiimeissä.

TKI-toimintaa integroidaan jatkossa entistä enemmän opetukseen, ja opiskelijoiden osallistaminen ulkoisella rahoituksella toteuttavaan TKI-toimintaan sitouttaa yhdessä tekemiseen ja tuo uusia näkökulmia hanketyöhön.

-Tähän työskentelyyn olisi voinut luontevasti kytkeä myös ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Toki opiskelijat kannattaa integroida myös valmennuksen jatkokehitykseen jo pelkästään ”out of the box” tai ”no box” -pölytyksen takia.

Stuttartin opintomatka ja vierailu Steinbeis-organisaatiossa vauraalla Baden-Württembergin alueella herätteli ajatuksia vastaavan bisnesorientoituneen mallin soveltamisesta Suomessa ammattikorkeakouluissa.

Myös Suomessa ammattikorkeakoulujen henkilöstöä pitäisi rohkaista toimimaan yrittäjinä. Toimivaa Steinbeis-mallissa on esimerkiksi se, että yritykset, opettajat ja opiskelijat toteuttavat yhdessä projekteja kulloiseenkin toimeksiantoon soveltuvilla kokoonpanoilla.

Pelottavan palkitsevaa draamaa putkassa

Polamk ja HAMK järjestivät lokakuussa 2014 Poliisiammattikorkeakoulun tiloissa Creative Manager 2.0. Workshopin, jonka vetivät prosessidraaman professori Allan Owens Chesterin yliopistosta ja tutkija Anne Pässilä Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta. Polamkin Olavi Kujanpää oli pitänyt Annemarille lennolla Stuttgartista Helsinkiin niin erinomaisen myyntipuheen, että Annemari päätti muuttaa alkuperäistä suunnitelmaa ja heittäytyä ennakkoluulottomasti Hervantaan draaman vietäväksi.

Kuva 21: AMK-oppimisympäristö 2040 sanapilvenä Team Kasipallon posterissa

Kettulan (2012) mukaan draama ohjaa opiskelijoita arvioimaan kriittisesti tarkastelun kohteena olevia ilmiöitä sekä omia asenteitaan ja suhteitaan käsiteltävään aiheeseen. Prosessidraama aktivoi osallistujat käsittelemään yhteisestä teemasta nousevia kysymyksiä draaman keinoin ja toiminnallisten tehtävien avulla. Työskentely rakentuu pohjatekstin eli pretekstin avulla.

-Onneksi uskaltauduin mukaan! Draamatyöpaja ylitti odotuksen moninkertaisesti ja mahdollisti flow-tilan! Oppiminen oli alkukankeuden ja pelkojen nitistämisen jälkeen hauskaa. Menetelmä soveltui erinomaisesti johtamisen ja innovaatiotoiminnan teemoihin. Mielikuvituksen lähti lentoon ja olisin ollut valmis siihen, että kaikki valmennuksen lähipäivät toteutettaisiin jatkossa tällä menetelmällä.

- Lähipäiviä ei kannata haaskata luennointiin, vaan panostaa tällaisiin aktivoiviin, herätteleviin, uutta perspektiiviä tuoviin menetelmiin. Luentoja voi käyttää valmennettavien orientoimiseen asiaan, mutta ne on nykytekniikalla helppo toteuttaa webinaareina. Kenenkään ei kannata matkustaa pelkän luennon takia. Lisäksi webinaarit mahdollistavat aiheeseen perehtymisen oman tarpeen ja kiinnostuksen mukaan omalla ajalla. Opiskelu kasvokkain on mielekkäämpää, kun se on yhteisöllistä tiedonrakentelua ja ongelmanratkaisua. Lähipäivien toteutuksessa voisi olla mukana opiskelijoita, ne toimisivat oppimisympäristöinä niinkin päin.

Lento Stuttgartista Helsinkiin toimi myös oppimisympäristönä: vilkkaan keskustelun tuloksena syntyi orastava idea Laurean ja Polamkin projektioppimiseen liittyvästä yhteistyöstä, joka konkretisoitui, kun Laurean liiketalouden opiskelija Olli Manninen vieraili Polamkissa kehittämisen työpajassa esittelemässä Laurean P3P-oppimisympäristöä. P3P-toimintamalli pohjautuu pedagogisesti yhteisöllisen tiedonrakentelun ja dialogisen oppimisen teoriaan. Laurean Hyvinkään kampuksen opettajat, opiskelijat ja yhteistyöyrittäjät ovat kehittäneet P3P-toimintamallin ja oppimisympäristön toimintatutkimuksellisella otteella usean kehittämisprojektin aikana. Kehittämistyön lähtökohtana on ollut LbD-pedagogiikka ja P2P-toimintamalli, jota haluttiin uudistaa vastaamaan PK-yritysten osaamisenkehittämistarpeita. (Kuhmonen & Pöyry-Lassila 2015.) Laurea ja Polamk ovat käynnistäneet yhteistyön P3P-oppimisympäristön ja pedagogisen mallin käyttöönottamiseksi soveltuvilta osin Polamkissa. Aiheesta on kirjoitettu myös yhteisartikkeli (Kuhmonen, Kujanpää & Pöyry-Lassila 2015).

P2P-projektioppimisympäristön käyttäjälähtöinen kehittäminen oli Annemarin kehittämistehtävänä TKI-osaaja-valmennuksen ensimmäisellä kierroksella. Mentorina toimi yliopettaja Päivi Pöyry-Lassila. Mentoroinnissa oli koko ajan keskusteleva, ohjaava, kokemuksia jakava, sitoutunut, vuorovaikutteinen, luottamuksellinen ja valmentava ote.

Mentorointi oli ennalta suunniteltua ja tavoitteisiin perustuvaa. Siinä toteutuivat sekä mentorointia ohjaavat periaatteet että mentoroinnin keskeiset tehtävät, jotka on esitelty ”Mentorin opas TKI-osaaja-valmennuksessa” -käsikirjassa (Kangastie 2015).

Leskelän (2015) mukaan mentorointi on ”henkilökohtaisesti merkittävä intensiivinen vuorovaikutussuhde”, josta seuraa ammatillista kasvua. Tässä mentorointisuhteessa opiskelijoiden ja yhteistyöyrittäjän kehittämä toimintamalli sai mentoroinnin ansiosta pedagogisen viitekehyksen. Lisäksi mentori ja mentoroitava ovat esillelle kehittämissuhteita AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivillä Jyväskylässä, ohjanneet aiheeseen liittyvän opinnäytetyön ja kirjoittaneet aiheesta yhdessä kolme ammatillista artikkelia. Yhteinen oppimisympäristöjen kehittämissuhteita jatkuu myös vuonna 2016.

Pelillistämällä motiivointia, osaamisen kehittämistä ja innovaatiokyvykkyyttä?

Suurin osa aikuisten tarvitsemista taidoista ja osaamisesta opitaan työssä. Innovaatiokyvykkyys eli kyky luoda innovaatioita ja kehittää ominaisuuksia, joita innovaatioiden luomiseen vaaditaan, on organisaation elinehto. Se koostuu seuraavista osa-alueista: osaamisen kehittäminen, uudistuminen, työilmapiiri ja hyvinvointi, ulkopuolinen tieto, ideointi- ja organisointirakenteet, työntekijöiden aktiivisuus ja osallistava johtaminen. (Saunila 2014.)

TKI-osaaja-valmennuksesta sai irti valitsemansa määrän sekä valmennettavana, valmentajana että mentorina. Helpollakin selviytyi pakollisesta oppimäärästä, mutta itse panostamalla ja sitoutumalla oppi paljon. Epäviralliset keskustelut, ad hoc-oppimisympäristöt ja kohtaamiset sekä monipuolinen vuorovaikutus olivat valmennuksen suola ja sokeri.

Järvilehdon (2013) mukaan opimme parhaiten, kun oppiminen on hauskaa ja koemme oppimisen iloa ja riemua. Yksi kehitysehdotuksemme on, että jatkossa käytetään myös pelillistämistä eli pelien toimintalogiikan soveltamista innostavana ja motivoivana tapana kehittää TKI-osaamista. Pelillisyyden keinoin oppimisesta tulee koukuttavaa ja tuloksellista. Pelaaminen perustuu palautteeseen ja vuorovaikutukseen, jotka ohjaavat tehokkaasti yksilön toimintaa (Kasvi 2014).

Lähteet

- Järvilehto, L. 2013. Oppimispelit. Teoksessa Uusi oppiminen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisuja. Viitattu 15.12.2015. <http://www.helsinki.fi/behav/uutisarkisto/2013/trip.pdf>
- Kangastie, H. Mentorin opas TKI-osaajavalmennuksessa. Lapin ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 1/2015. Rovaniemi.
- Kasvi, J. 2014. Pelillistäminen pakottaa johdon vuorovaikutukseen. Viitattu 21.12.2016. <http://www.tieke.fi/pages/viewpage.action?pageId=31064672>
- Kettula, K. Towards professional growth: Essays on learning and teaching forest economics and marketing through drama, role-play and reflective journals. Väitöskirja. Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. 2012. Viitattu 21.12.2015. <http://www.metla.fi/dissertationes/df152.pdf>
- Kilpi, E. 2014. Tutkija, kouluttaja ja liikkeenjohdon neuvonantaja. Puheenvuoro TKI-osaajavalmennuksessa Poliisiammattikorkeakoulussa 29.10.2014.
- Kuhmonen, A., Kujanpää, O. & Pöyry-Lassila, P. 2015. Pedagogical experiment: Applying the P3P model for learning entrepreneurial mindset. Teoksessa Mattila, E., Timonen, L. & Turunen, E. (toim.) UAS Journal, Journal of Finnish universities of applied sciences. 2/2015. Helsinki: Arene ry.
- Kuhmonen, A. & Pöyry-Lassila, P. 2015. P2P-oppimisympäristön käyttäjälähtöinen kehittäminen: Case Talosivu.com kehittyvä P3P-ksi. Teoksessa Mutka, U., Laitinen-Väänänen, S. & Virolainen, M. (toim.) Monitoimisuus haastaa koulutuksen. Uudistuvaa pedagogiikkaa ja TKI-toimintaa. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy.
- Kuhmonen, A. & Pöyry-Lassila, P. 2015. ”Uskalla altistua uudelle – uudet jutut ovat aina uskomattomia!” Teoksessa Niinistö-Sivuranta, S. (toim.) Iloa, inspiraatiota, osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurea julkaisut 57. 2015, 44 – 47.
- Leskelä, J. 2005. Mentorointi aikuisopiskelijan ammatillisen kehittymisen tukena. Väitöskirja. Kasvatustieteiden laitos, Tampereen yliopisto. Viitattu 21.12.2015. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67498/951-44-6331-5.pdf?sequence=1>
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus, Helsinki
- Salminen, O. 2013. Tietotyö on jatkuvaa yhdessä oppimista. 14.5.2013. SeOppi-lehti. Suomen eOppimiskeskus ry. <http://www.eoppimiskeskus.fi/tietopalvelut/seoppi/julkaistut-artikkelit/item/338-tietoty%C3%B6-on-jatkuvaa-yhdess%C3%A4-oppimista>
- Saloniemi, K. 2015. Avoimet oppimisympäristöt tulevaisuuden suunnannäyttäjinä. Lapin ammattikorkeakoulu. Sarja B. Raportit ja selvitykset 3/2015. Rovaniemi.
- Saranki-Rantakokko, S. & Lahti, P. 2015. TKI-osaajavalmennusta ”hands on”. UAS journal 4/2015. Teema: työelämälähtöisen TKI-toiminnan kehittäminen. Toimittajat Anne Kärki ja Eero Pekkarinen.
- Saunila, M. 2014. Innovaatiokyvykkyys. Teoksessa Koskela, V., Martikainen, S.-J., Mellanen, L., Pekkola, S. & Pässilä, A. Näköala keinusta. Perspektiivejä organisaation kehittämiseen. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Lahti School of Innovation. Tutkimusraportit No. 31. LUT Scientific and Expertisen Publications.

KIRJOITTAJAT

Anitta Juntunen
yliopettaja
Kajaanin ammattikorkeakoulu

Tiina Järvinen
TKI-asiantuntija
Lahden ammattikorkeakoulu

Timo Korander
yliopettaja
Poliisiammattikorkeakoulu

Annemari Kuhmonen
lehtori
Laurea-ammattikorkeakoulu

Liisa-Maria Lilja-Viherlampi
koulutus- ja tutkimuspäällikkö
Turun ammattikorkeakoulun taideakatemia

Riikka Muurimäki
koulutuskoordinaattori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Markku Myllylä
lehtori
Poliisiammattikorkeakoulu

Liisa Ranta
lehtori
Laurea-ammattikorkeakoulu

Timo Rui
painoalaprojektipäällikkö
Karelia-ammattikorkeakoulu

Sirkka Saranki-Rantakokko
TKI-osaajavalmennuksen sisällön koordinaattori
Lapin ammattikorkeakoulu

Beata Taijala
yliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Anne Timonen
TKI-asiantuntija
Lahden ammattikorkeakoulu

Hanna Tuohimaa
hankeasiantuntija
Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Annemari Kuhmonen; Mirkka Pirilä;
Liisa Ranta & Hanna Tuohimaa (toim.)

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta oppimisympäristönä ammattikorkeakouluissa *Kehittämässä valmennusta ja valmentamassa kehittämistä*

Millainen on tutkimus-, kehittämis- ja innovointitoiminta oppimisympäristönä? TKI-osaajavalmennushankkeessa eri ammattikorkeakoulujen edustajat oppivat toisiltaan ja omien kehittämistehtäviensä kautta tutkimus-, kehittämis- ja innovointitoiminnasta useista eri näkökulmista. Oppimisympäristöjen näkökulmaan fokusoiti valmennuksen moduuli 5 ”TKI-toiminta oppimisympäristönä”. Vaiheistetusti verkossa työskennellen ja välillä lähipäivinä yhteen kokoontuen valmennukseen osallistunut ammattikorkeakoulujen henkilöstö työsti omaan ammattikorkeakouluunsa liittyvää kehittämistehtävää.

Tässä raportissa on kuvattu TKI-osaajavalmennushankkeen moduulin 5 ”TKI-toiminta oppimisympäristönä” toteutusta ja sen puitteissa tehtyjä kehittämistehtäviä. Kuvauksia on niin fyysisistä ja virtuaalisista oppimisympäristöistä kuin hankkeiden opinnollistamisesta, jo vakiintuneiden toimintatapojen edelleen kehittelystä kuin uusista avauksista. Kehittämistehtävien kautta saa pienen kurkistuksen siihen, millaisten aiheiden parissa valmennukseen osallistuneissa ammattikorkeakouluissa on tämän vuoden aikana painittu, ja miten TKI-toiminta muovautuu oppimisympäristöksi.